Yarım Ay

15 İLKKÂNUN 1939

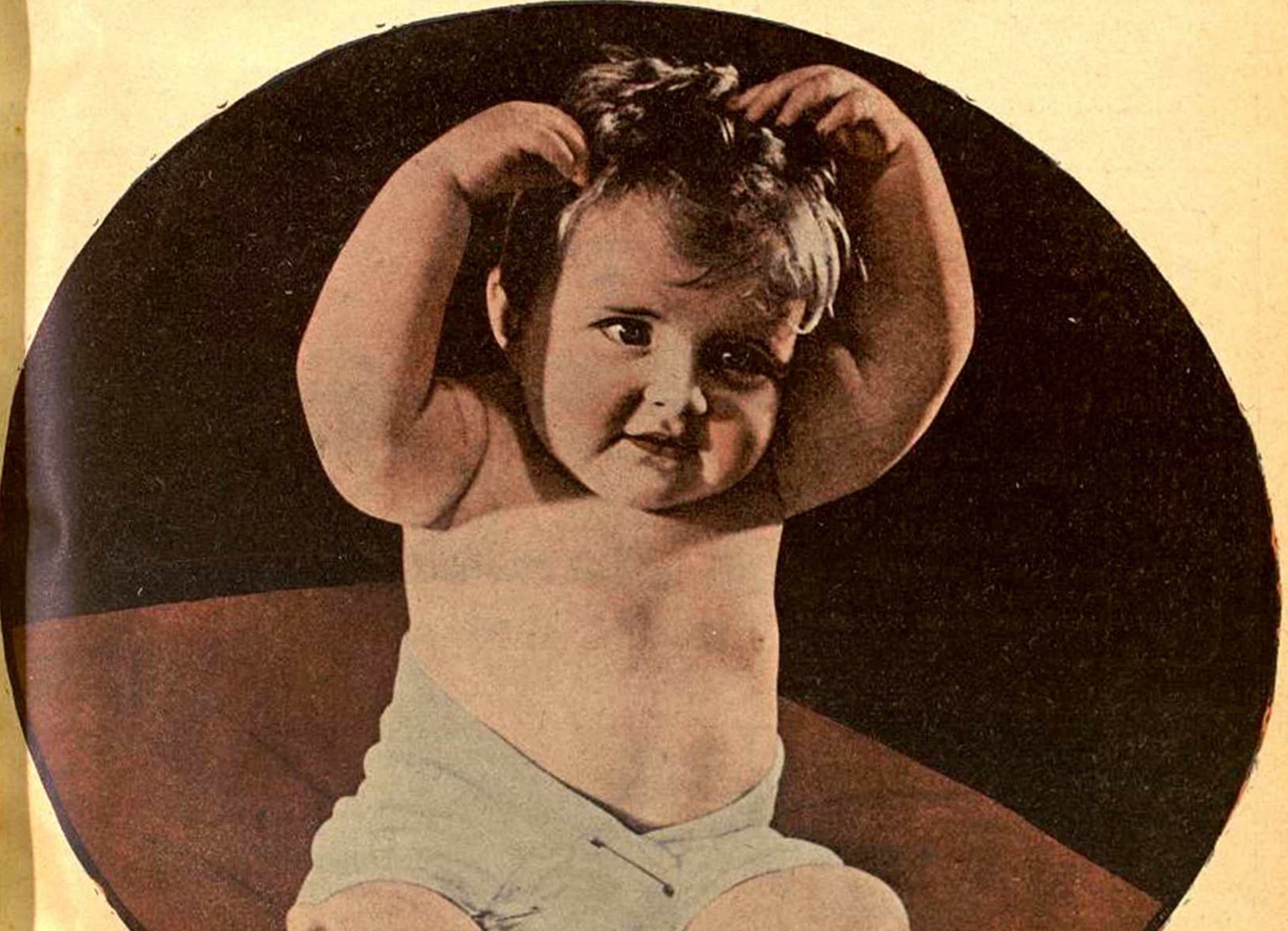

15 KURUŞ

No. 112

Öğretmenler İçin

DERS NOTLARI

ve

Talebeyi Görme Araştırma

DEFTERİ

30 - 40 - 50 - 60 - 70 - 80

Talebelik

Olarak, yeni ders taksimatına ve müfredat proğramlarına uygun olarak tertip edilmiştir.

Resimli Ay Matbaasından arayınız!..

İZMİRDE

ANKARA PALAS

Telef. (3438)

İzmirin en modern, en temiz ve dürüst aile yuvasıdır. konfor, temizlik, istrahat, ucuzluk Ankara Palasın hususiyetlerindendir.

Banyo, kalorifer, mükemmel lokanta, pastahane ve kıraathaneyi camidir.

RIZA TEVFİK

HAYATI

ve

ESERLERİ

2 inci Tab'ı

Adlı eseri Resimli Ay Matbaasından arayınız — Fiatı: 60 Kuruştur.

İSTANBUL YILDIRIM POSTASI

Her gün saat 14 de çıkar günün en mühim Radyo - Ajans ve İstanbul'a ait en önemli havadislerini verir hakikî Akşam gazetesidir. Fiatı 3 kuruştur.

İSTANBUL YILDIRIM POSTASI

Halkın Dileklerinin ve arzularının müdafiidir. Senelik Abonesi 8 liradır Posta ücreti dahildir.

En güzel romanlar - En mühim hikâyeler - en alakalı röportajlar - Sıhhat - Avukat - ve İş servisleri abonelerinin ve yahut 10 kupon gönderenin emirlerine amadedir. Yakında en kıymetli hediyeler.

İSTANBUL YILDIRIM POSTASI

Halkın malı ve Halkın gazetesidir. Bütün istekler ve arzular Umumî İdare Direktürlüğü namına yapılmalıdır.

İstanbul Ankara Caddesi 99/1 Adalet Han Yıldırım Postası Umumî İdare Direktörlüğü - Telefon 20607

AGA BALTIC radyo

•YARIM AY•

15 Günde Bir Çıkar Edebî - ilmî - ictimaî Mecmuadır.

İdare Merkezi: İstanbul, Sirkeci Ebussuud Caddesi No. 1-3

RESİMLİ AY MATBAASI T. L. ŞİRKETİ.

Abonman Şartı: Türkiye için { 6 Aylığı: 175 Kr. / 12 „ 350 Kr. Ecnebî için { Yıllığı 1 İngiliz Lirası

Telefon: **23607** *Telgraf adresi:* **Resimliay** *Posta Kutusu:* **629**

Rica: 1) İdare işlerine ait muhaberelerin: **Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi İdare Müdürlüğü**

Yazı . . . : . . . Yazı .

adreslerine yazılması.

Sahibi: Resimli Ay Matbaası T. L. Ş. - Yazı Direktörü : Emin Refik Uzman ● No. 112 ● 15 İlkkânun 1939 ● Basan : Resimli Ay Matb. T. L.

DALDAN DALA

Yazan: Nurullah ATAÇ

Günler geçtikçe insan değişiyor; daha doğrusu onda bir takım yeni zevkler, yeni hisler, fikirler hasıl olduğu için dışardan bakanlar onun değiştiğini sanıyorlar. Bir de kendisine sorun: dün inandıklarını bu gün inkâr etmez. dün güzel bulduklarının bugün çirkin olduğunu söylemez; eskiden söylediklerinin hepsine yine sadıktır; ancak onlara bir takım yeni kıymetler ilâve oldunduğunu kabul eder.

Bazı kimseler vardır, gezmek için bir kere, ne bileyim? meselâ Sarıyer'e gitmişlerdir; artık ne zaman gezmek isteseler oraya dönerler ve ancak oranın güzel olduğunu iddia ederler. «Çamlıca'ya gittiniz mi? - Hayır, gitmek de istemem; orası Sarıyer kadar güzel olamaz!» Bir şairin eserlerini, yahut bir tarzı sevdikleri için ondan ayrılmak, ondan başkasını okumak istemiyenler de tıpkı o kimseler gibidir. Kendilerini bir zevkten mahrum etmişlerdir, kendilerine hudud çizmişlerdir, sonra da bunu fikirlerine sadakat sayarlar. Halbuki aslını arayacak olursanız onların, beğendiklerini söyledikleri şairin veya tarzın meziyetlerini de gerçekten anlamalarına, sezmelerine imkân yoktur. Ömründe gezmek için yalnız Sarıyer'e gitmiş olan adama orada, diğer mesirelerde bulunmıyan neler gördüğünü sorun; cevap verebilir mi? O meziyetler ancak mukayese ile anlaşılır, keşfedilir; halbuki o adam kendisine mukayese imkânlarını vermiyor demektir. Şairleri, sanatkârkârları gerçekten anlamak için yegâne çare, mütemadiyen mukayesedir.

Fakat, mukayese, derken muhakkak bir cedvel, şu birincidir, şu ikincidir diye bir cedvel vücude getirmeği kasdetmiyorum. Sanatta böyle cedvellerin hemen hiçbir kıymeti, hiçbir manası yoktur. Fuzulî, Nedim'den veya Nedim Fuzulî'den büyüktür diyemeyiz; bazı günler birini, bazı günler de ötekini sevmemiz kabildir. Hattâ bazan «Bırak şu Nedim'i, öyle de şair mi olur?» dememiz kabildir ve bu sözü duyan hiç kimsenin bize: "Daha geçen gün bayılıyordun! ne çabuk değiştin!" demeğe hakkı yoktur. Çünkü: «Bırak şu Nedim'i! öyle de şair mi olur?» sözü, bizim dünkü hayranlığımızı inkâr etmez, ancak bugün ondaki başka meziyetlerden hoşlandığımızı gösterir ve yarın yine: «Asıl şair Nedim'dir» dememiz kabildir. Tıpkı Sarıyer'i esasen sevdiği halde oraya gitmeğe razı olmayan, «Bu hafta da Çamlıca'ya gidelim» diye israr eden adam gibi..

İtiraf edeyim ki, asıl bu nevi muhabbetlerden hoşlanırım. Yalnız bir sanatkâra, bir tarza kalmayıp da zaman zaman birinden ötekine geçen kimselerde zevk daima taze kalır. Nedim'i bırakıp Fuzulî'ye giden adamın, tekrar Nedim'e döndüğü zaman ondan evvelce görmediği ve Fuzulî'den aldığı hızla keşfedebileceği bir çok şeyler bulması kabildir. Senelerce Nedim'e sadık kalmış, ondan başka hiçbir şairi okumak istememiş, yahut her şairde ancak Nedim'de bulunan meziyetleri aramış olan kimsenin ise zihni üç beş noktaya takılır, onlardan kurtulamaz ve bu suretle, pek sevdiğini zannettiği şairi dahi anlamasına imkân kalmaz. Edebiyat tarihinde bir takım mütehassıslar vardır: Bütün hayatlarını falan şairin eserine hasrederler ve meselâ Nedim hakkında, o şairin Divanından on beş, yirmi defa daha çok yer tutan tenkidler, kitaplar yazarlar; bunların Nedim'in anlaşılması, sevilmesi hususunda hizmetleri yoktur demiyeceğim, birçok vesikalar bularak eseri aydınlatırlar, bazı parçaların, beyitlerin gizli manalarını gösterirler. Daima bir noktaya baktıkları için orada, ilk bakışta göze ilişmiyen şeyler görmeleri de kabildir. Fakat o mütehassıslar, bağlandıkları eserlere yeni bir mana getiremezler, o eseri yeni bir nefha ile zenginleştiremezler. Onların nazarında, bağlandıkları eser durgundur, hareketsizdir; ona pek alışık oldukları için onu hiçbir zaman yeni bir ışık altında göremezler. Halbuki zevkini tek bir esere, tek bir şaire, bir tek tarza bağlamıyan, hepsinin arasında dolaşmak istiyen insanın, bir eserde birdenbire bir yenilik bulması, onu şimdiye kadar meçhul kalmış, işlenilmemiş bir hazine diye görmesi kabildir. Zaten dikkat edecek olursanız, eski şairlerin yenileşmesine, birdenbire moda olup tekrar okunmasına o mütehassıslar sebeb olmamıştır. Bunu bilâkis, zevklerini hiçbir hudud altına almak istemiyen kimseler temin eder. Onların tenkidi, tedkiki yaratıcıdır; mütehassıslarınki ise ekseriya kapatıcı, körletici olur, "Nedim mi?... Falanca ondan bahsede ede hiçbir zevkini bırakmadı ki!... O şairin divanını ne zaman elime alsam, falanca'nın cilt cilt tenkitleri de gözümün önüne geliyor, içimde bir hevessizlik duyuyorum!" gibi sözler söylediğimiz az mıdır?

Hayır, bir noktaya takılıp kalan insanlardan hoşlanmam. Onların sadakati bir nevi zihnî tembellikten başka birşey değildir... Varsınlar ötekilerin dönekliğinden, mütemadiyen değiştiğinden bahsetsinler; biliyoruz ki o değişme zahiridir, bir inkâr değildir, ancak bir zenginleşmedir, bu âlemde muhtelif zevklerin biribirini yıkmadan yaşayabileceğini, hepsine de yer olduğunu kabul etmektir.

NEDAMET

İnanın çok sevdim, çok hicran çektim.
Hayatta bir sevmek herşeyden hoşmuş.
Sevgimin hicrinden ben ölecektim.
Anladım ki şimdi gönül sarhoşmuş..

Sevgiler bir serap oldu da gitti,
Felek gençliğimi dertle eritti,
Bendeki sevginin miyarı bitti,
durmadan bu gönül hayale koşmuş..

Birinin zümrütten yeşil gözüne
Birinin sarışın solgun yüzüne,
Taptım da, aldandım sevgi sözüne,
Aşkın şarkıları yalanmış, boşmuş..

14-7-938 Balya..
Kâzım Feyzi Ozaner

BABAMA MEKTUP
SAÇLARIM DÖKÜLÜRKEN

Seneler sanki bir gün, günler biran oldu da
Hayat şimşekleşerek bir ışık gibi aktı.
Siyah söğüt dalları yıkanıyorken suda,
Dağlara batan güneş bir kan rengi bıraktı.

Ufukta sallanıyor uzun, siyah serviler,
Ve korkunç kahkahası duyuluyor bir kuşun.
Kucaklıyor gölgemi sakin gece, kara yer
Yarısındayım hemen hayat denen yokuşun.

Mevsim ölüm zamanı, dökülüyor yapraklar,
Fırtınanın önünde sallanıyor her ağaç,
Her yerde bir hüzün var, her yer ölümü saklar
Avucumun içinde duruyor bir tutam saç..

4-11-938 İzmir
Kâzım Feyzi Ozaner

Penceremdeki Yağmur Damlaları

YAZAN : TEVFİK TANYOLAÇ

Gök, hürriyyetini kaybetmiş milletlerin muztarip bakışları gibi bulanık..

Yığın yığın bulutlar, yıkılışlarını gören, bu muztarip gözleri saran çürük halkalardır.

Rüzgâr, küstah emperyalizmin bayraklarını dalgalandırmamak ve kurtuluş alevlerini beslemek için esmekte; sonbahar, çarmıha gerilen istiklâllerin hatırasına, kucak kucak ağlıyan çelenkler taşımaktadır.

Kalp, bu hürriyyet alevile yandığı gün, hudutsuz sevginin ne olduğunu duymuştur. Ve kılıç, bir istiklâlin yolunu aydınlattığı zaman bir güneş ışığıdır. Kalplerimiz bu alevle yandı, kılıçlarımız da bu yolda parlayarak müstemlekelere pusula olduğu için bahtiyarız.

Penceremin şeffaf camlarında boncuklaşan yağmur damlaları, bugüne kavuşmak için çektiğimiz acıları berrak bir lisan ile söylemektedir.

Dünyayı paylaşmak isteyen emperyalizm, 1914 de infilâk etmiş ve Osmanlı saltanatı, yere çarpılan bir Sevr vazosu gibi parçalanmıştı. Oluşumuzun tarihi, ne pahasına olursa olsun, saltanatı sürdürmek isteyen küçük ve mütereddi bir sınıfın hakimiyetini temsil eden bir idarenin bu yıkılışını böylece kaydeder.

Yeni Türkiye, yaralı, fakat saf cevherile bugünkü tekâmülün hamlelerini takip ve daha ileri götürecek üstün bir medeniyete erişmek için, doymıyan hırsı infilâk eden bu devin bileğini bükerek doğdu.

Her Türk evi, müstemleke hayatının öldürücü dertlerini yudum yudum tadarak 29 Teşrine kavuşmuştur. En haklı bir neşe ile kutluladığımız bayramımızın 16 ncı yıldönümünü, yine ayni devin, 1939 daki bu eski hırs infilâkının uzağında, fakat dumanlı havasında kutluluyoruz. Çok acı çektik; gülmek, refah ve huzur içinde insanlığın nimetlerinden, lâyık bir insan olarak, istifade edip yaşamak hakkımızdır. Bu bayram sabahında yüreğimizde bir üzüntü var: en neşeli gününde umumî ıstıraba pay ayırmak, Türkün vefalı kalbinin muhabbet kanunu icabıdır. Hayat gibi millet ömrünün ebediliğine inanarak, kendimize güvenerek çalışıyoruz. İyi günler göreceğiz, türkülerimizi söyliyerek ilerliyeceğiz.

Pencerenin şeffaf camlarına çarpıp süzülen iri damlalar, berrak bir ahenkle cıvıldaşıyorlar:

" Tükenmiyeceğiz! Kaynağımızı yaratan toprak ve yükselden semalardır. 29 teşrin esir milletlerin de bayramı ve kurtuluşlarının fecridir. „ 29 - 10 - 1939

O Büyük Gecelerden Bir Gece

Türk ruhuna mahsus bir vekar içinde büyük yas gecelerine bürünmüştük.. havamızı da saran bu geceler, tulûun kundağı olan gecelerdi. Ağlamaktan kızarmış gözlermizde bir şefak penbeliği, yeni bir doğuşun ıstırabını çeken bir ufkun kızıllığı vardı.

İnkilâbımızın senbolü, Dolmabahçede ana toprağın kucağına girmek için otağını erken kurmuş, dinleniyordu. Denizler kahramanı Barbaros'un, gemilerinin direklerine yıldızlardan kandiller asarak, levendlerile nöbet tuttuğu böyle bir geceydi.

Gazete sütunları, mersiyelerle dolup taşıyor, kalem tutan her el, yüreğinin acısını aksettirmeğe çalışıyordu. Ben de, bu acı günün tahassüslerini yazmış «Yarım Ay» a götürmüştüm. Başları eğik, gözleri dolu mürettipler, kasalarının başlarına eğilmiş «şanını terennüm etmiş ayni harflerle» Atanın yas nushasını dizmeğe çalışıyorlardı. Mecdiyi masa başında, uçuk ve sonbahar rengine bürünmüş ampulün ışığı altında, nushayı yetiştirmek için tashihleri hazırlarken buldum.

Yazımı okumaklığımı istedi. Perdeli bir sesle: «Çok kuvvetli, bunun örneğini, Ankara'da radyoya gönder. Hiç işleme, hemen temize çek...» Sözlerini dinlemek için başımı kaldırdığım zaman, iri yaş damlalarının yanaklarından süzüldüğünü görmüştüm. Mecdi Erenin bu hali, beni sözlerinden daha ziyade mütehassis bıraktı.

Bir mecmuayı hazırlamanın, hele tashih yapmanın, ne kadar titizlik ve ne derece sabır istediğini bilirim. Geniş bir ruh sükûnetile ifası lâzımgelen bu işi, böyle daimî bir teessür havasında başarmağa çalışmak büyük bir cehde bağlıydı. Çünkü okunacak her satır veya mısra derece derece birer feryattan ibaretti. Üstelik, bunları mecmuanın dizim ahengine göre sıralamak, ayarlamak, kaçmış kelimeleri bulmak, ters cümleleri düzeltmek bir meseleydi.

Basıldıktan sonra, yalnız bir defa okuduğum yazım, kuvvetli değildi. Gerek onun ve gerekse intişardan sonra bana takdirlerini söyliyenlerin yazımda gördükleri kıymetin sebebi bu idi:

Ruhlardaki ıstırabın kuvveti, bir adese gibi, o günün ifade edilemiyen bütün şiirlerini büyültüyordu. Gözyaşları arasından süzülen bakışlar, tesadüf ettikleri kum tanelerindeki tevazuda yıldızların altın parıltısını bulurlar.

Bunlar öyle günler; bunlar öyle gecelerdi ki, Atayı hatırlatan her söz ağlamak için bir vesile; ve biz, hıçkırayım, diye bahane arayan çocuklardık. Fakat, gözyaşlarımızı gönlümüze akıtıyorduk. Perişandık.. perişanlığımızda kendisine güvenen insanların kâmilliği ve topluluğu vardı.

Matbaadan çıktım. Sinirlerimin gerginliği, beni Çapaya, Hüsnünün mektebine fırlatıp atan bir yay oldu.

Türkiyenin her yerinde olduğu gibi, mevzuumuz Ata idi. Dertleşmemizin sonunda bir hedef olarak, aksaçlarını bir fazilet tacı diye taşıyan halkçı ve irade şöhreti olan İnönüne varıyorduk. Henüz intihap yapılmamıştı. Fakat, herkes reyini çoktan, senelerden evvel kullanmıştı. Çünki Atadan sonra, İnönü'nün Cumhur reisliği kadar tabiî bir netice olamazdı.

Çocukların üzerinde bu büyük sevginin tesirlerini görüşüyorduk. Kızlarımızın bir mütaleasına girdik. Yazı tahtasında tebeşirle çizilmiş Atanın o günkü hali: Meşaleler, bayrak.. Muallim namzedi çok muvaffak olmuştu. Bu kızımız, gözlerini kaybetmiş bir malûl zabitin yavrusuydu.. Onu, bir erkek gibi müsavi haklara sahip eden Atanın ve inkılâbın kızı, elini kalbinin ritmine bırakmıştı.

Bu gece Atayı tekrar ziyarete karar verdik. Otomobiller dolu geçiyor, tramvaylar tıklım tıklım gidip geliyor; Beşiktaştan çıkan Fatih tramvayına bindik; Fatihe çıkıp ayni tramvayla Dolmabahçeye gidecektik. Gücüne yer bulduğumuz böyle bir arabadan Fatihte bir tek kişi inmedi.

Şehir akıyordu. Dolmabahçeye yaklaştıkça, bu kesafet artıyordu. Damarlar kalpte nasıl birleşirlerse, İstanbulun bütün sokakları birer damar, ve insanlar, kalbe ulaşmak isteyen hasretli birer küreyve..

İki arkadaş yavaş sesle konuşuyor, durup durup ilerleyen tramvayın, otomobillerin halini göstererek müşterek bağlılığa seviniyorduk. Bu halk akını büyük ölünün ölmez sevgisini hürmetkâr sessizliğinde haykırıyordu. Sükûtun konuştuğu büyük dakikalar..

Putlarla dövüşen Ata, put değildi; biz,

puta tapmıyorduk. Kudretimizin müşahhas varlığını tavafa gidiyorduk. Bizi, oraya, Çanakkaleyi göğsüne kalkan yaptıktan sonra, öldürücü mevsimlerin de çıldırdığı cephelerde vücudunun parçalarını kaybeden toprak gönüllü, düşmez bir bayrak olan Mehmetciğe gidiyorduk.

Kurtuluş kavgasında, cephane kolunda çalışırken yaptığı bir molada yağmur başlayınca, uyuyan çocuğunun üzerine örttüğü yamalı abayı alıp mermilerin üzerine seren altın kalpli Eminelerin, Fadimelerin, Ayşelerin huzuruna yüz sürmeğe gidiyorduk..

İleriyi isteyen, ileriyi, refah ve huzuru vadeden seslere, kendi seslerimize koşuyorduk..

. . .

Polis, tramvayımızı durdurmak istememiş. Biz davranmadan hemen hareket işareti verdi, biletçiye sordum:

— Ne yapalım bayım, bırakmıyorlar.

Bir yolcu sinirli sinirli bana izahat veriyordu. "Kabahat biletçide değil beyim!.„ diyordu.

Kendini açamıyordum. Arkadaşım:

— Yolları kesiyorlar.

— Niçin?

— Kalabalığı azaltmak için.. mahşere baksana..

Öyle bir huşû ve heyecan içindeydim ki.. öyle bir hatıralar sağnağına tutulmuştum ki.. gözlerim, ne vazifesini yapmak isteyen polisi görüyor, ne de bu sözlerin niçin söylendiğini anlıyabiliyordum. Caddeler, evler, bozulmıyan bir intizam ve tertiple biribirimize karışmış, akıyorduk.

Kalabalığa karıştık. Saray, kapılarını yüzümüze kapamıştı.

Sağdan, soldan, önden, arkadan çeşit çeşit şiveler geliyordu.

— Yürüyün be!.

Bir çocuk sesi, hırçın:

— Ne bekliyoruz.

Bu seste, kurtuluş kavgasındaki bir molada cephaneyi örtmek için annesinin, üzerinden abasını çektiği çocuğun haklı isyanını buldum. "Evet, ne bekliyoruz?„

— Basma!

— Dikkat et!

— Hoş gör. Pardon.

— Sen, kaç defa gördün.

— Bu dördüncü.

— Ayaklarımıza kara su indi, görmeden gitmiyeceğiz!.

— Kalabalık varmış ta onun için kapamışlar, içerisi biraz hafifleyince açacaklarmış. Sabırsızlık, cümleleri sertleştiriyor. Kıpırdamak mümkün değil. Başımı sola çevirdim:

Tanıdığım, klâsik bir faizci.. hilekâr, soğuk yüzü, bu büyük hüznün ruhaniyeti içinde adeta munisleşmişti. Başka tebadan insanların konuşmaları bu mahşerin havasına karışmakta ve başka milletleri matemimizden hisselerini temsil etmekteydi.

Sebebi izah edilmiyen bu bekleyiş, üzücü olmağa başladı. Niçin bu kapıları açmıyorlar?.. Ne vardı?. Padişahların zulmü hortladı da milletin karşısına dikilmeğe mi yelteniyor?.

— Filme alıyorlarmış.

— Ne filmi, sabahleyin çekerlerken gördüm.

— Canım, gecesini çekiyorlar.

Düzgün bir Ermeni şivesi:

— Efgan kıralı gelmiş ziyarete.

— Cumhuriyet be!.. Herkes gibi aramıza katılıp giremez mi, dediler.

— Misafirdir.

— Hem o, sabahtan gelmiş, dediler.

Hiç kimse biribirini tanımıyor, herkes biribirinin dostu, ve her kafa, bir izah şekli buluyor ve söylüyordu; fakat, kimse de işin aslını bilmiyor, ağız gazeteciliği yapılıyordu. Dalgalar, bizi sağa, sola, ileriye götürdükçe, hep sualle biten kesik konuşmalar duyuyordum.

Önümdekinin omuzları arasından, atlı polislerin lâmbaların aydınlığında parlıyan miğferlerini gördüm: bu hararet ve tazyik karşısında nerede ise eriyip oldukları yere yayılacak kurşundan dökülmüş bebekler gibi geldi bana. Saat kulesinin kaidesine sürüklendik, hemen oraya çıktım, arkadaşa da yardım ettim.. Buradan vaziyeti daha iyi görüyordum. Arkadaşım kafasını salladı:

— Tevfik, herhalde ya bir kaza var, yahut böyle bir tehlikenin önünü almak için kapadılar. Kimbilir, içeride birisi mi bayıldı..

Kuleye bitişik yolun dikenli tel gerilmiş direkleri devrilmiş, çimenler ezilmişti. Sesler, bir ormanın içinden geçen rüzgâr gibi uğultular yapmağa başlamıştı. Atlılar, saat kulesinin ilerisindeydiler, kapılara kadar olan yol boştu. Deniz kabarıyor. Polisler, yalı kazıkları sallanıyor, beklemekten sabırsızlanan kitleyi, yerlerinden sökülmeden, durdurmağa çalışıyorlar, kısılmış sesleri, atlarının başlarını aşmadan bir sabun köpüğü gibi dağılıyordu. Ve nihayet bir kitle harekete geldi ve kaynaşan kadın, erkek, çoluk, çocuk dalgaları, lâhzede, kapıya dayandı, polisin de vaziyeti müşküldü. "Kim oluyorlar bunlar? Biz Atamızı görmekten mennediyorlar?„ Benim kafamda kıvrılan ve kâh hayret gibi oklaşan bu sual, herkesin kafasında çengelleşiyor ve sivriliyordu. Çünkü buradaki halk bir duyguyle harekete gelen bir tek insandı. Hürmetkâr halk sâkindi, vakurdu, matem havasını bozacak bir taşkınlıktan kaçınıyordu. Fakat girmek istiyordu, bu yersiz kapanışın sebebini öğrenmek istiyordu, tatmin edici bir cevap ve bir izah bekliyordu. Bu, hakkı değil miydi? Yoksa, sarayın kapıları, yıpranmış bir defterin kabı gibi yırtılır ve atılırdı.. içerde Ata olmasa. Ata da bu halka dayanarak, bu yaldızlı kapıların içindekilerini silkip atmamış mıydı?

Şuurla yürüyen halkın ne büyük bir kudret, ne müthiş bir deniz olduğunu bu gece daha iyi kavradım. Halk, hudutsuz bir denizdi: insana, sevgi, hürmet, korku telkin ediyor. Kitleye istikamet vermek, onu içinden fethetmek, onun yaralarını söyliyen dili olmak, onun tarafından sevilmek ne büyük bir mazhariyet!.. Ata, ne talihli bir ölüdür. Ve bu masum milleti hor görmeğe, onu şaşırtmağa, geri yürütmeğe yeltenen için bulunacak bayağı bir kelime var mıdır?.

Atlıların arasından mütemadiyen sıçramalar oluyor ve kapıya dayanan ilk kopan kitleye karışıyordu. Yanımıza yaya bir polis sokuldu. Uzaklaşmamızı söyledi: Yıkılan telörgülerinin etrafındaki serpintileri dağıtıyor ve ilerdeki bir yaya arkadaşından yardım bekliyordu. Hareketlerinde nezaket vardı, istemiye istemiye bu vazifeyi yaptığı belli idi, o da Atanın matemini tutuyordu.. bu sırada atların ayakları altında ezilmek üzere olan bir kadının çığlığını duydum. Bu, kapı tarafına atılanlardan birisiydi. Cephane kolundaki bacının sesi kulakları parçaladı. Kalbim, alev bir avuçta sağılır gibi oldu. Atlı polise işittirecekmişim gibi bağırıyordum. Bana ihtarı tekrar eden yorgun polise: «Bu kapı ne zaman açılacak?» «Bilmiyorum», der gibi omuzlarını kaldırdı. "Halk, haklı olarak sabırsızlanıyor ve kalabalık her tarafı sarıyor. Yorgun sesinizle birşey duyuramazsınız. Kaza çıkacak, megafon lâzım ki, sesiniz duyulsun!..„

"Büyüklerimizin bileceği iş» dedi ve ayrıldı. Arkadaşım inmişti, uzaktan bana: "gel„ diye bağırıyordu. Halâ; nasıl çıktığıma şaştığım kayanın üzerinden indim. Devrilen tel parmaklığın üzerinden aşıp önümde kalabalığa karışmak istiyordum. Yanıma gelen arkadaşım mani oldu, fakat, daha ziyade paçama takılan telin sarsıntısı rahatsızlığımla elbirliği etmişlerdi. Polis de kapının niçin kapandığını ya bilmiyor veya öyle görünüyordu ki, hakikatı ayıracak vaziyette değildim.

Merak ikimizi de çıkış kapısına sürüklemişti. Yolda Hüsnü söyliyordu:

— İyi ki Yükseli getirmedim. Çocuk, görsün diyordun.

— Uyuduğu hayırlı olmuş, muhakkak ezilirdi.

Kapıya geldik. Meşalelerin camlara vuran kızıl akislerini görüyorduk. Çıkanlar pervane gibi yanmış ve serinlemişlerdi. Hep o hürmetkâr sükûn içinde süzülüyordu.

Beşiktaştan gelen dolu bir tramvaya atladık. Henüz ilerlemiştik ki, arabamızı polis durdurdu. İki askerin koltukladığı, topallıyan birisini bindirdiler mi, yoksa başka bir otomobile mi koydular, ayıramıyordum. Kafamda megafon, bir fikri sabit olmuştu. Bana öyle geliyordu ki bir mega-

— Arkası 27 inci sayfada —

ÇIRPINAN SULAR

ROMAN : 28

MÜKERREM KÂMİL SU

Bir sigara daha yaktı. Dumanlara ve zorlu hatıralarının derin kuyusuna tekrar daldı.

— Artık... Bir parça durdu. Artık... diye tekrarladı Nahide, bu hayattan zevk almıyorum.

— Ya?!

— Belki kaba konuşuyorum. Fakat hakikat her zaman böyle katı ve acıdır. Ne yapayım ki duyuşlarını ötedenberi saklamağa muvaffak olamıyan bir kadınım.

Bunları söylerken tuhaf tuhaf gülüyor, adeta kendisini alaya alıyordu.

— Ya, Nahide. Demek ki böyle?

— Biz iki gayri tabiî yolu muvakkat bir zaman için birleştirmiş, yine iki gayri tabiî yolcudan başka birşey değiliz, Sermet. Düşün bir kerre beni, yaşımı; mazimi ve hatıralarımı.

Ah, bunların sade biri bu bağlanıştaki sakatlığı isbata kâfidir. Oysa ki...

— Seni böyle konuşmaktan menneederim Nahide. Ben, bu bahsettiğin şeylere kıymet vermediğimi bilfiil isbat ettiğimi sanıyordum. Aşkın önünde âciz kalmağa mahkûm şeylerden bahsetme bana.

Ben seni, sen olduğun için seven bir adamım. Bağlanışımızı sakat göstermeğe kâfi diye ileri sürdüğün o şeylere ben çoktan büyük sevgimi germiş değil miyim? Gençliğimin en taze heyecanları, yıpranmamış emelleri, ümıt, hayal ve rüyaları o örtünün üstüne serpilmişlerdir.

— Bu kadar yıllardan sonra romantikleşmek de garip. Hayata ve hakikata dönelim rica ederim.

— Ben, tam hayatın ve hakikatın içinde olduğumuzu sanıyourm.

— Belki bunda da haklısın!

— Yani?

— Hiç, sadede gelelim. Daha açık konuşayım. Senin en kudretli isteğine cevap vermedim, değil mi?

— Bunun için sana sitem etmedim, kırılmadım sanıyorum.

— Baba olamamak seni tazip etmiyecek mi dersin?

— Sen de isteseydin, bu, benim için misli görülmemiş bir saadet olurdu. Fakat sen istemedikten sonra, üstünde durup kendimize ıstırap ta hazırlıyacak değilim yavrum.

— Peki, bunu; benim niçin istemediğimi hiç düşünmedin mi?

Sermet birdenbire bozuldu. Evet, gerçekten, niçin Nahide anne olmak istemiyordu? Bir kadının en yüksek ideali bu olmak lâzımgelmez mi idi?

Genç kadın kocasının fazla düşünüp yorulmasına meydan vermedi. Gayet yavaş ve tane tane:

— Çünkü sana, daha sağlam bir bağla bağlanmak istemiyordum, dedi. Aramıza bir gün çiğneyip geçemiyeceğimiz, canlı ve ebedî bir bağ sokmak istemiyordum.

Sermet, yıldırım çarpmış bir ağaç gibi yere devrilecekti az daha. Yüzü ateş kesilmişti. Kulakları uğulduyor, dişleri biribirine çarpıyordu. Bu ne, müthiş bir itiraf, bu ne merhametsiz bir konuşma idi.

Ona, tehlikeli diyenlere şimdi ne kadar ve nasıl hak veriyordu. İsyan, sitem, ıstırap ve sevgi ifade eden bakışlarla karısına baktı, baktı. Sonra ölü bir sesle:

— Demek, artık beni sevmiyorsun? diye sordu.

— Maalesef Sermet.

— Bu ne feci şey Nahide. Bu ne öldürücü itiraf böyle?

Sesi biraz yüksek çıkmıştı. Ayakta duruyor, dehşetle, düşman üstüne atılmağa hazırlanan bir hayvanı andırıyordu.

Genç kadın ağır bir sesle:

— Yoo, sâkin konuşalım rica ederim diye onu itidale davet etti.

Anlaşmış iki dost, yekdiğerine hürmet etmeğe mecbur iki insan gibi konuşalım.

Sermet çökercesine yerine oturdu. Başını ellerinin arasına almış, derin derin düşünüyordu. Uzaklardan, derinlerden, meçhul âlemlerden geliyormuş gibi onun sesi devam ediyordu:

— Ne yazık ki bende tek bir aşka ölünceye kadar bağlı kalmak kabiliyeti yokmuş. Ben büyük rabıtalara, ölmez bir sevgiye istidadı olan bir kadın değilmişim.

Ben, kafası ile yaşayan bir insan olmak istemedim, zaten bütün hayatımda, ben, heyecan için yaratılmışım. Sa[...] şimdi yine yüreğimi değişik bir haya[...] hasreti dolduruyor.

— Ah, artık devam etme. Herşeyi, b[...] tün inanışımı, sana olan bağlılığımı, a[...] kımı ve saadetimi nasıl ve ne insafsız[...] kırıp geçiriyorsun. Yıkdın hayatımı N[...] hide. Beni mahvettin.

— İtiraf etmeliyim ki bir zamanlar s[...] ni sevdim. Hem çok sevdim Sermet. F[...] kat gönlümde ebediyen seni barındırm[...] ğa imkân bulamadım. Şimdi bende birş[...] kalmadı. Bilmem anlıyabiliyor musun? Şi[...] di içimde müthiş bir rüzgârın, aman ve[...] mez bir fırtınanın kasıp kavurduğu b[...] boşluk var. Bomboşum, o kadar bomb[...] şum ki...

Birdenbire ayağa kalktı. İsyanlı, hın[...] bir sesle:

— Bu ev, bu, gecesi gündüzünde ayırd edilemiyen dümdüz hayat boğ[...] yor beni, diye ilâve etti. Ölecek, çıldıraca[...] kadar sıkılıyorum. Sükûndan nefret ed[...] yorum. Hayatımda değişik renk, öldürü[...] heyecan ve hareket istiyorum. Halbuki se[...] maalesef sen artık benim bütün bu iste[...] lerimi vermekten kaldın. Nasıl söyliyeyi[...] sen şimdi...

Belki bir taş gibisin diyecekti. Sust[...] Yavaş yavaş, zehirli sözlerle yarala[...] ğı kocasının yanına yaklaştı. Onu omu[...] larından tutarak:

— İleriye vardım, dedi. Mazur gör. [...] kusuzum, iştahsızım. Günlerdenberi bu[...] ran içindeyim. Yalvarırım sana her[...] çabuk, imkân nisbetinde çabucak biti[...] lim Sermet.

Buralardan gitmek, dilediğim, özle[...] ğim şekilde yaşamak istiyorum. Anla be[...]

Genç adam şiddetle ayağa kalktı. [...] gözlerinin içine bakarak:

— Kimi seviyorsun şimdi.. diye sord[...] Beni kalbinden koparıp yerlere fırlat[...] adam kim?

Çekinmeden o da kocasının gözle[...] nin içine bakıyordu:

— Sadece kendimi, diye cevap ver[...] Hem o kadar kendimi seviyorum ki, [...] başkasının hatırı için fedakârlıklara k[...] lanmak, nefsimi dilediğim ve özlediğ[...] şeylerden mahrum etmek istemiyorum.

— Bir kadını, ancak yabancı bir [...] bu tarzda konuşturur Nahide. Muhakk[...] ki böyle, birdenbire yolunu ayırmak is[...] yişin bir başka hayatın eşiğinde bul[...] mandan ileri geliyor.

— Nasıl telâkki edersen. Zaman h[...] şeyi gösterir ve hakikatı isbat eder.

— Evet, doğru.

— Şimdi maddî şekillere geçebili[...] artık. Ben yarın, akşam treni ile İstanb[...] hareket ediyorum. Avukatlarımız herş[...] hallederler. Şüphesiz biribirimize müş[...] lât çıkaracak değiliz. Aramızda geçims[...] lik var demek sana ağır gelirse, ben[...] çocuğumun olmadığını ve olması ihtim[...]

li de bulunmadığını söylersiniz. Zannederim ki, bu takdirde hüküm kolay alınır. Tabiî rapor ve saire gibi şeylerileride düşünülür.

Sermet, parçalanmış bir sesle:

— Bunların hepsi teferrüat yavrum, dedi. Nasıl olsa hal çaresi bulunabilir şeyler. Asıl mühim olanı, kalplerimizin arasına giren ayrılıktır. Ve asıl acı olanı, insanı hayattan, iyi ve güzel olan şeylerden soğutanı da odur ya...

Nahide garip bir sesle:

— Arkama dönüp baktığım zaman kendime o kadar şaşıyorum ki, diye alay etti. Beş uzun yıl. Koca bir ömür bu. Ve onu hep beraber, hep başbaşa geçirdik. Henüz sen yorulup usanmadın mı Sermet?

— Hiçbirgün senin bu tarzda konuşabileceğini aklıma getirmemiştim. Sana tehlikeli diyenlerin hakları varmış meğer.

— Sadece bir sevgi mazereti ile dört duvar arasına kapanıp yaşıyanlara biraz budala derler galiba!

— Seni kimseler duymasın Nahide. Sus, sus duyulmasın bu müthiş şeyler. Bunlar, bu söylediklerin cemiyetin düzeni ile taban tabana zıt fikirlerin mahsulü. Herbiri, en müthiş hastalık mikroplarından daha zararlı hayat için, insanlar için.

Nahide şiddetle ayağa kalktı.

— Esasta anlaştık ya sen ona bak, dedi. Bu tarzda konuşmağı uzatmağa, saçmalamağa ne lüzum var? Sen istersen yemeği dışarıda ye. Ben toplanacağım bu gece.

— Sana yardım edebilir miyim?

— Yook. Teşekkür ederim. Yorulma. Zaten seyahatlerde yanımda çok eşya taşımaktan hoşlanmadığımı bilirsin.

— Nasıl istersen.

Nahide, bir kerre bile dönüp arkasına bakmadan odadan çıktı. Sermet olduğu yerde donakaldı. Muhakkak ki, Behinle olan macerasını sezmiş değildi. Ne olsa, o da bir kadındı. Eğer birşeyler bilmiş olsaydı, mutlak sezdirecek, tektük kelimeciklerle dahi olsa birşeyler belli edecekti. Doğru söyliyordu. Kendisine verdiği hayatı artık kâfi görmüyordu. Ondan ve onun kurduğu yuvadan usanmıştı. Kendisi de bu hayatı beş yıl nasıl yürütebildiğine şaşmıyor mu idi? Ah, mutlak birşey vardı. Bu ağır ve açık konuşmanın arkasında hakim bir erkek vardı. Gençti? Ve onu şimdiden deli gibi, katil olmağı düşünecek bir şekilde kıskanıyordu. Perişan bir halde sokağa fırladı.

İçi öfke ile, isyanlarla dolup taşıyordu. Sokaklarda alabildiğine dolaşıyor. Behin'in hayali ile konuşuyordu:

« Görüyorsunya kızım, diyordu. Beni işe yaramaz bir eşya gibi fırlatıp attı. Ben ki ondan geçemiyeceğimi, ona en kuvvetli bağlarla merbut bir adam olduğumu sana kaç defa söylemiş, saadetini bir başka yerde aramanı tavsiye etmiştim. Benim onu sevdiğim gibi o beni sevmedi. Aslâ sevmedi. Onun için en korkunç mihnetlere atılabilirdim. Hattâ icabederse, ölüme mahkûm ederdim kendimi. Fakat o, titremeden, bir parçacık iç acısı, yürek ve vicdan huzursuzluğu duymadan beni silkti, attı. İşte bütün bunları bil. Tabiî artık yine beni sevdiğini, hayatıma girmek istediğini söylemek cesaretini kendinde bulmıyacaksın. Sükûna, teselliye, unutmağa ve unutulmağa ihtiyacım var. Sen de bırak beni.»

Valnızlıktan, tekrar bekârlık hayatına dönmekten korkuyordu. Programlı yaşamağa, bir yuvada barınmağa, bir kadını sevmeğe, düz bir yolda yürümeğe o kadar alışmıştı ki...

Eve döndüğü zaman Nahideyi masa başında birşeyler yazmakla meşgul buldu. Yine akşam üstü olduğu gibi odaya girdiğini işitmemiş göründü. Yine uzun dakikalar bekledi. Nihayet:

— Yatmıyacak mısın, diye sordu.

Başını çevirmeden:

— Henüz işlerim bitmedi, diye karşılık verdi. Sen çık yat. Hem beni niçin bekliyorsun? Bu geceyi burada geçireceğim ben!

Öyleya, artık yolları ayrılmış sayılırdı. Kalpleri saplarından koparılmış iki ayrı yapraktan farksızdı. Sonradan kendisinin de şaştığı garip bir cesaretle:

— Bir genç kızla tanıştım, diye başladı. Onunla buluştum ve konuştum.

Birdenbire yüreğinde bulduğu itiraf etme kuvveti iğnelenmiş bir balon gibi söndü. Yutkunuyordu. Hele Nahidenin hâlâ arkası dönük, başını çevirip bir kerre yüzüne bakmaya tenezzül etmeden hareketsiz kalışı cesaretini büsbütün öldürüyordu. Bozuk bir sesle:

— Lâkin bütün bunlar, onu sevdiğimi, beğendiğimi, sana tercih ettiğimi ifade etmezler Nahide.

Genç kadın hızla ayağa kalktı. Bakışları bulanık, yüzü korkunç denecek şekilde sararmış olarak:

— Kâfi rica ederim, dedi. Kendi arzusiyle yolunu senin yolundan ayıran ve artık senin için tam mânasiyle yabancı olan bir kadına ne diye bunlardan bahsediyorsun? İçinde herhangi birşeyi itiraf etme arzuları varsa, herhalde bundan böyle sana muhatap olacak ben değilim. İkimizin de yolları açık olsun. Başka hayata, başka ufuklara, başka iklimlere doğru.

— Nihayet sen de itiraf ediyorsun demek?

Onun cevap vermesine fırsat bırakmadan ileriye atıldı. Kollarının bütün kuvvetile genç kadını omuzlarından yakaladı. Gözlerine dikilen bakışları herhalde pek korkunçtu.

Nahide sarardı ve irkildi. Şimdi yüzünde, saçlarında onun ateşli nefeslerini hissediyor, omuzlarını kavrayan ellerin, vücudunu saran kolların çenberinden kurtulmağa çalışıyordu.

— Ne yapıyorsun Sermet, bırak beni rica ederim.

Genç adam soluk soluğa:

— Unutma ki ben seni çok, pek çok sevdim, diyordu. Bu aşka basıp geçmemeli, herşeye rağmen beni bırakıp gitmemeli idin.

— İnsanları, saadetleri yolunda serbest bırakmak, yine o insanlara düşen en mukaddes bir borçtur Sermet. Haydi, gecen uğurlu olsun.

Nahide böyle söyledikten sonra odayı terketti. Sermet, yine şüpheler içinde düşünmeğe başladı. Acaba o, kendi yolunda serbest kalmak için mi böyle hareket ediyordu? Yoksa, maksadı kendisine serbestî vermek, başlıyan macerası ile rahat ve başbaşa mı bırakmaktı? Başı öne düşük, yüzü sapsarı ve yüreği acılar içinde öylece duruyor ve artık yapılacak birşey kalmadığını görerek fenalıklar geçiriyordu.

* *

Onu eliyle trene yerleştirdi. Nahide, hayatına gireli ilk defa yalnız yola çıkıyordu. Yollarda üşümesi, hastalanması, yorulması ve müşkilâta uğraması ihtimalile yüreğinde huzursuluk duyuyordu. Son dakikalarda artık konuşacak birşeyleri kalmamış gibi susuyor, ısrarla bakışlarını yekdiğerinden kaçırıyorlardı.

Tren yerinden kımıldayınca, Sermedin içinden birşey kopar gibi oldu. Dayanığı tükenerek ileriye doğru atıldı.

— Kal Nahide, diye inledi. Yahut bırak beni, bırak ben de.. geleyim.

Genç kadın eğildi. Gayet derin, yumuşak bir sesle:

— Çok geç Sermet, dedi. Artık maalesef çok geç...

Ve sonra tren hızlandı. O, aşkı ve ıstırabı kendisine tattıran kadın, bir solukta gözlerinden kayboldu.

Genç adam, ne yaptığını bilmeyen insanların şaşkınlığı içinde istasyon boyunca yürüdü. İleri geri birkaç defa gidip dönmüştü ki, arkasından birinin kolunu çekmekte olduğunu hissetti. Başını çevirdiği zaman Behin'in derin ışıltılarla yanan bakışları ve okşayıcı sesi ile karşılaştı. İçinde, en çok sevilen bir ölüyü mezara bırakıp ta dönmüş insanların yanıklığı ve hüznü vardı. Rayların uzayıp gittiği yollarda koşmak, arkasından gitmek, ondan başka herşeyi geride bırakmak istiyordu.

Şimdi aralarına zaman ve mesafe de girmişti. Her geçen dakika onu bir parça daha kendisinden alıyor, her karış yol aralarındaki uzaklığı çoğaltıyordu. Gitmişti. Bir daha hiç dönmemek, gelmemek üzere çıkıp gitmişti. Belki hayatında bir kerre daha onu göremiyecek, dünya gözü ile...

— Çok dalgınsınız bay Sermet.

Silkindi, şimdi yanında yabancı, küçük ve güzel bir kızla gelişigüzel asfalt üstünde ilerliyordu.

— Arkası var —

PARMAK İZİ

Yazan: Sabih ALAÇAM

Parmak izi, parmak izi ile «tesbiti hüviyyet» gibi sözleri duyar ve konuşuruz. Fakat zabıtanın, adliyenin takibine uğrayan suçluların tutulmasında, cürümlerin meydana çıkarılmasında mühim bir rol oynayan parmak izinin mahiyetini bilmeyiz. İşte, bu meçhul, beni de büyük bir merakın sabırsızlığına attı.

Evvelâ, kimlerin parmak izleri alınıyor diye düşündüm. Memleketimizin kanunlarına nazaran zabıtanın parmak izi dosyaları içinde yer alan şahısların şunlardan biri olabileceğini öğrendim:

1 — Yabancı memleketlerden Türkiyeye kaçanlar ve hudutlarımız içinde bir yerden diğer bir yere bu yüzden nakil edilenler,

2 — Hudud haricine çıkarılanlar,

3 — Hüviyetlerini isbat edemiyenler,

4 — Umumî evler ile birleşme yeri sahibi olanlar,

5 — Umumî kadınlar, sürtükler,

6 — Fuhşa vasıtalığı itiyad edinenler,

7 — Beyaz kadın ticareti yapanlar,

8 — Mahkemelerce fotoğraflarının, parmak izlerinin alınmasına lüzum görülenler,

9 — Ağır hapis cezasını istilzam eden suçların faili bulunanlar,

10 — Ammenin itimadı ve malı aleyhine işlenen suçları yapanlar. Daha açık bir ifade ile şöyle demek lâzım: Casuslar, serseriler, içtimai ahlak prensiplerine aykırı hareketler edenler, caniler, hırsızlar vesaire...

İşte bu gibi şahıslardan alınan parmak izleri, zabıtanın ayrı bir şubesinin meşgalesini teşkil ediyor. Yüzlerce dosya dolâplarına, harf sıralarına göre isimler ayrılarak A dan V e kadar hepsi birer birer yeleştiriliyor. Meselâ Ahmetler bir gözde, Aliler başka bir gözde, Jozefler daha bir başkasında... Fakat, bazı adlara çok rast gelinir: Ahmet, Mehmet, Hasan, Hüseyin gibi...

Böyle olanlarını çabuk bulmak için de, suçluların baba isimleri imdada yetişiyor. Aranılan parmak izini hemen dosyasından çıkarmak için kendi adının yanına baba adı da yazılıyor. Meselâ hırsız Ahmet, değilmi? baba ismi ne? farzedelimki Ali, hemen Ali oğlu Ahmet dosyesi gel sin ele!

Polis müdüriyetinin parmak izi şubesine kaydı geçen suçlulardan birinin tekrar bir marifet yaptığını düşünelim. Evvelce alınmış bulunan parmak izi ile hırsızın kim olduğunu bulmak hemen mümkündür. Neden? çünkü parmak izi değişmez ve yer yüzündeki her insanın kendisine mahsus bir parmak izi vardır. Bunlar, cilalı satıhlarda, kıristal camlar üzerinde kalırlar. Zabıta memurları, şurada, burada kalan izleri, hususî tozlar ile, kimyevi maddelerle meydana çıkarırlar. Bu nümuneler, parmak izi dosyalarında bulunanlar ile karşılaştırılır. İki iz, birbirine uyduğu takdirde suçlunun kim olduğu, yanılmıyan bir surette meydana çıkmış demektir. Böylece faili mechul kalan bir vakâ, artık aydınlanmış sayılır.

Parmak izlerinin şekilleri, ilmi tasnifi ve dosyalarda muhafaza usülleri değişmez. Meselâ, benim parmağımı misâl olarak alalım. İzlerimin kabul ettiği şeklin rumuzları üzerine zabıta dosyalarının arasında bir «mevkii mutena» ye sahib bulunduğumu düşünelim. (Allah göstermesin) aradan zaman geçmiş olsun. 2 inci bir defa yine parmak izlerimin alınması (yine Allah göstermesin) icap etsin. Muhtelif yıllarda alınan her iki iz, incelendiği takdirde aynı karakteri taşıdığı anlaşılacaktır.

Hattâ, burada bir hileyede müracaat edebiliriz: parmak izlerimi büyültelim veya küçültelim. Lâkin, iyi bilinizki bu, beyhude bir zahmetten başka bir şey değildir.

Binaenaleyh, parmak izi ile bir adamın kim olduğu, ne iş yaptığı ve hattâ dünyanın hangi memleketlerinde gezdiği - Eğer oralarda gezen bir suçlu ve polisin elinede düşerek parmak izi alınmış ise hiç yalansız, yanlışsız bulunabilir.

İnsan uzuvlarında hasıl olan her hangi bir değişiklik hepimizi şaşırtabilir. Meselâ yüzü ele alalım. Sahıci veya takma bir sakal ve bıyık bizi yanıltamazmı? yahut bir kaza ve hattâ son zamanlarda bir çok canilerin Avrupada, Amerikada yaptırdıkları gibi, bir operasyon sair "eşkâl vechiye„ mizi değiştiremezmi? evvelce düz olan bir burun, çarpılınca, alın size başka bir adam! veya Türkiyede iki gözü sağlam, Yunanistanda bir gözü kör bir cani, polisi aldatamazmı? elbette ki evet! Fakat gelgelelim, parmak izine! o, ne yapsak, değişmez! derilerimizi tıraş ettirsek bile, yerine çıkacak olanlar aynı işaretleri taşıyacak ve aynı izleri verecektir.

İşte, bütün bunları öğrendikten sonra, parmak izlerinin nasıl alındığını anlamak sevdasına düştüm. Değerli polis müdürimiz Sadri Aka, arzumu yerine getirmek için ufak bir lâtife yaptı:

" — Kendi isteği ile, kendi ayağı ile gelen, parmak izimi isterimde isterim diyen bir suçluyu şimdiye kadar hiç görmemiştim!

Boynumu büktüm, şu cevabı verdim:

— Bir cahilliktir oldu. Ne çare, düştük elinize!

Derhal yerine getirilen bir emri müteakip, şimdiye kadar zabıtanın eline düşmemiş toy, acami hırsızlar gibi, bir polisin refakatile aşağı iniyorum. Rehberim, beni iç içe ikiye bölünmüş, duvarları, ta tavana kadar göz göz dosye dolaplariyle örtülmüş bir goleriye sokuyor.

Parmak izimi alacak olan memur, sıcak su ve sabun ile ellerimi yıkatıyor. (Sıcak su olmazsa soğuk su ve sabunda kifayet edermiş. Ama bunu sonra öğrendim.)

Ellerimi, verilen temizlik emrini yerine getirememek korkusuyla, ömrümde bukadar dikkat ve itina ile yıkadığımı hatırlamıyorum. Parmaklarımın, avuç içlerimin o andeki temizliğine imrenmiştim doğrusu! fakat bu sevincim pek beyhude imiş! o tertemiz parmaklarımı matbaa mürekkebi ile siyahlatılmış bir taşın üstüne bastırm sınlarmı? ondan sonra, bu işe mahsus kâğıda parmak uclarımı değdirmeğe başladılar! fakat bu hiçte alışık olmadığımız bir tarzda ceryan ediyor. Hepimiz, pek çok defa okuma, yazma bilmeyen, mühürü olmayan insanlara parmak bastırıldığını görmüşüzdür. Adamın baş veya serçe parmağını, istampaya, bilahare de kâğıdın üstüne değdirirler. Burada ise öyle olmıyor. Evvela sağ elin baş parmağı, tırnağın sol yanından itibaren kâğıda gelmek üzere ta tırnağın sağ yanına kadar döndürülüyor. böylece kocaman bir iz meydana geliyor. Sonra, sıra diğer parmakların... Aynı usul vechile, ta serçe parmağıma kadar çıkartılan nal gibi, kocaman kocaman beş tane iz...

Bu sefer:

— Ver bakalım sol elini, diyorlar!

Sizde, çaresiz;

— Peki, cevabını veriyor ve sol elinizi uzatıyorsunuz!

Burada, parmak izi almanın ufak bir hususiyeti varki hemen göze çarpıyor: Sağ ve sol elin parmakları, sıra itibarile altalta gelirse, biribirlerinin aksi bir vaziyet almazlar mı? İşte, bu mahzuru bertaraf etmek için, sol elin sağdan sola gelen parmaklarını, ters olarak, yani soldan sağa doğru basıyorlar. Böylece her iki elin parmakları, altalta aynı mevkii muhafaza etmiş bulunuyor!

Fakat, her iki elimin başına gelen macera bukadarla bitmeyormuş. Parmak izlerimi alan memur!

— Çevir, sağ elinin avuç içini, demesinmi? çaresiz, çevirdim!

Avucumun içinde matbaa mürekkebi

SÂGARÎ

On beşinci, on altıncı ve hattâ on yedinci asırlar Edirnede Türk kültürünün pek yüksek olduğu bir zaman idi. Evet, Çelebi Sultan Mehmedin, kardeşlerini ortadan kaldırıp başlıbaşına hükûmete başladıktan, Edirneyi kendine idare merkezi yaptıktan sonra, az vakitte bu şehir, dünyanın en sözü dinlenir bir siyaset merkezi olduğu gibi, birçok okumuş, edip, bilgili adamlar da oraya toplanmış, az vakitte pek çok medreseler yapılmış, birçok camiler, hanlar, hamamlar, kervansaraylar, bedestenlerle süslenmiş idi ki, işte bunun neticesi olarak burada birçok okumuşlar, şairler, edipler, müellifler yetişmişti Fatih Sultan Mehmet, İstanbulu aldıktan sonra da Edirne, hemen birdenbire gözden düşmedi. İstanbuldan sonra Osmanlı imparatorluğunun Avrupada en büyük şehri olarak daha bir hayli zaman yaşadı. Daha doğrusu Edirne, pek çok vakit daha imparatorluğun fikrî merkezliğini etti. İşte o zaman Edirnede yetişen Türk şairlerinden biri olan Sâgarî'nin hayat ve eserlerinden bu makalede bahsedeceğim:

Sâgarî, Kazaz Ali denen bir zatın şiirde kullandığı mahlasıdır. Kazaz, ipekçi demek olmakla, bizim bu Sâgarî de o zaman Edirnenin en bellibaşlı, revaçlı sanatlarından biri olan ipekçilik ile geçinen bir zat imiş.

Sâgarî, Fatih Sultan Mehmet devrinde Edirnede doğup büyümüş, okumuş, Kanunî devrine kadar yaşamış idi. Görüşüp konuşması pek güzel, dili tatlı ve çok sevimli bir zat idi. Hattâ o zaman Edirnede bir muhabbet meclisi olmaz imiş ki, Sagârî hazır bulunmasın. Enisül-müsamirinde Hıbrî merhum, onun tercümei halinden bahsederken:

Sohbetine talip idi has-u-am
Olmuş idi bezmi mey ansız haram

Diyor. Sâgarî, zevk ve şevke çok düşkün olup musikide de mahir imiş ki, biz bunu, merhumun kendi söylediği şu beytinden anlıyoruz:

Çengi hamide kamete döndü kaddı henüz
Ne sazı koydu Sâgarî, elden ne sâgarî

Şu aşağıki beytinden de pek yaşlandığı halde halâ içkiyi bırakmadığını anlıyoruz:

Pir oldu Sâgarî, komaz elden piyaleyi
Düştü asaye nerkis zerrin kadeh gibi

Lâkin gerek Lütfinin tezkiresinde ve gerek Hıbrî merhumun Enisülmüsamirinde yazdığına göre, son yıllarında Sâgarî de içkiden el çekmiş ve ahret için, ölüm için hazırlanmağa başlamış. Hattâ mezarını kazdırmış ve dolayına bir servi, bir badem, bir de şeftali fidanı diktirmiş, hazırlattığı mezartaşına şu beyitleri yazdırmış idi:

Anın için mezarım üstünde
Ben, bu eşcarı böyle vazettim.
Ta gören, sormadan bile halim
Bu cihan içre neyledim, nettim
Bir boyu servi, çeşmi badamın
Şeftalisine kanmadım, gittim.

Sâgarî, 1520 - 926 senesinde öldü. Bütün Edirne ehli-dillerinin omuzları üstünde kendi eliyle hazırladığı Teftinağa mahallesinde Çiçeklimektep sokağındaki mezarına gömüldü ki sonra, on sekizinci asır başlarında buraya Arapzade İlmî efendi tarafından bir Nakşî dergâhı yapıldı. Sâgarînin mezarı da o tekke avlusunda kaldı.

Sâgarînin söylediği şiirler, eski şairler arasında pek değerli olduğundan, aranıp okunurdu. Hattâ on dokuzuncu asır şairlerinden meşhur Pertev paşa sürgün olarak 1836 - 1253 senesinde Edirneye geldiği zaman bu ünlü şairin mezarını aramış, bulmuş; lâkin 1829 senesinde Rusların Edirneyi istilâlarında taşları kırılmış, mezarı harap edilmiş olduğundan, mezarını toplatıp yeni taş [1] koydurmuş ve üstüne de şu kitabeyi yazdırmış idi:

Şebi gıybette sehbayı vücudu kem iken oldu. (926)
Bir edna himmeti Pertevle kabri Sâgarî zahir. (1253)

Sâgarînin şiirlerinden:

Yarime arzetmeğe kim varsa ben divaneyi
Görecek benden de mecnun olur ol cananeyi
Aşinan olup beni yad eyleye deyu sana
Dostum kan ağlarım gördükçe her divaneyi

Sâgarî, pek hazırcevap ve hiciv ve hezele çok mail imiş. Bunun için şiirlerinde hezelî sözler çoktur. Meselâ, Refiki adında bir şair, Edirnenin çamurundan şikâyetle şu beyti söylemiş, Edirneyi zem etmiş idi:

İlâhi, sen halâs eyle bizi bu şehri bâtılden,
Kişi anı ne seyretsin geçilmez ab ile gilden!

Sâgarî, Refikinin Edirneyi böyle hiciv ve zem etmesine dayanamamış, ona karşı yazdığı hicviyede şöyle demiş idi:

Şu kim şeytan sıfat eyler ab ile gilden
Yüzüne yellen anın, aslı oddur, hoşlanır yelden.

Bir gün Bayezid adlı birine kızmış, şöyle demiş idi:

Bayezid iken adın hürmetini saklamadın
Çekeyim aralığından elifi kal be yezid

Bu da Sâgarînindir:

Lâali lebini dilber, ağyare dişletirmiş.
Belki pamuk ezari sim ile işletirmiş.

[1] Bu mezarlık şimdi Vilâyet hastahanesi avlusunda kalmış ise de, mezartaşları zayı olduğundan Sâgarînin mezarı kaybolmuştur. Çok aradığım halde mezarı bulamadığım gibi, yerini bileni de maatteessüf bulamadım.

---

ile siyahlanmış bir merdaneyi sürdüler. Sonra tekrar kâğıda bir baskı, sol avucumun başınada ayni şey gelince, ben de bir az kendime gelir gibi oldum. Şaka değil, sahihten parmak ve avuç içi izlerim alınmıştı. Ondan sonra, istermisiniz, «S» dosyesinin içinde bir kayit sahibi olalım? Az daha, yüreğim ağzıma gelecekti!

Ellerimi, evvela benzinle, sonra sabunlu su ile yıkadıktan sonra, soluğu Sadrı Akanın yanında aldım. İlk sözüm:

— Aman, benim parmak izlerimi getirtiniz! yoksa dosyeye koyuyorlar, demek oldu!

Parmak izimi aldırmak macerası da böylece bitti.

Memleketimiz- beynelmilel cinaî zabıta teşekkülüne mensup bulunduğu için, enternasyonal suçlular hakkında her zaman malûmat alınmakta ve karşılıklı parmak izleri taatı olunmaktadır. Parmak izi taatısının ne zamandan beri başladığını tesbit etmek mümkün. Fakat parmak izi ne zamandan beri alınmağa başlanmıştır. İşte, o mechul!

Biz Türkler, ötedenberi, yazı yazmasını bilmiyen adama parmak bastırırız. Fakat, bu ananenin sebebi nedir ve ne zamandanberi gelmektedir. Bunu, sarih olarak bilmeyoruz! Hindistanda veya Çinde, 700 senesindenberi parmak basmanın mevcut bulunduğu rivayet olunuyor.

Türk zabıtası, parmak izini resmen kullanmağa, tatbika 1900 senesinde başlamıştır. Bu hususa dair olan kanun da 1899 senesinde kabul edilmiştir.

ANKARANIN ÇUBUK BİR

YAZAN:

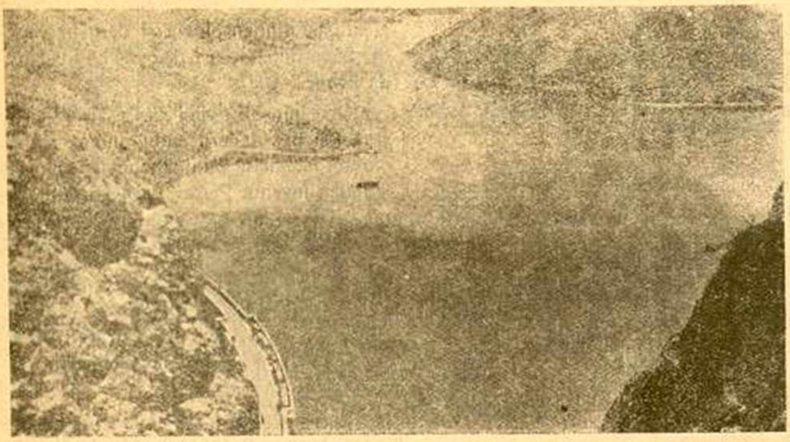

10 Milyon ton suyu havi, 8 kilometre uzunluğunda ve Türk mimarının 3 yılda büyük bir gayretli çalışma ile yaptığı bu deniz, Ankaranın Boğaziçisidir.

Arkadaşımın motosikletinin arkasına iyice yerleştikten sonra hareket edeceğimiz sırada, sırtıma dokunan hafif birşeyle başımı geriye çevirdim. Bir de ne göreyim, bizim gazeteci dostlardan biri değil mi?. O, gülerek başını salladı:

— Nereye böyle?

— Şöyle, Çubuk barajına kadar bir seyahat.

— Fotoğraf makinen de var. Galiba yeni yeni röportajlar hazırlıyorsun?

— Öyle, ne yaparsın azizim!.. Hem ziyaret, hem ticaret.

Arkadaşımın kahkahaları arasında motosikletr büyük bir gürültü ile hareket etti.

Yüksek Ziraat mektebinin önüne geldikten sonra, Çubuk Barajına giden asfalt yola saptık.

Gerimizde kalan heybetli Ankara kalelerini seyrederken, yolun kenarındaki bir levha gözüme ilişti. Dikkatle baktım.. şöyle bir yazı vardı..

"Şoför, 20 km. den fazla sürat yasak„

Arkadaşıma seslendim.

— Kaç kilometre ile gidiyoruz.

— 30

— ?....

— İstersen daha hızlı gidelim?

Arkadaşım, sözünü bitirmeden, eliyle motosikletin didonunda birşeyler yaptıktan sonra kendi kendine mırıldandı:

— 30.. 35.. 40.. 45.. 50 km..

Arkadaşıma sımsıkı sarılmış olacağım ki, gülerek alaylı bir tarzda seslendi:

— Galiba çok korkuyorsun?

Titreyen dudaklarımı bin müşkülâtla oynattım:

— Yok canım, şey. İlk defa biniyorum da..

— ?!..

Motosiklet büyük bir hızla Baraja doğru yol alıyor. Geriye bakıyorum.. Sanki, uzakta görülen Ankara kaleleri ve Şanlı Türk Bayrağı büyük heybetiyle bana selâm yolluyorlar.

Etrafımızdan zayıp giden kimi yemyeşil.. kimi sararmış ağaç, fidan ve yaprakların ortaya attığı sonbahar manzarası rüzgârın serinliği altında güzel duygularla bir kuş gibi uçarak Baraja doğru ilerliyoruz..

* * *

Yapraklar dökülüyor, rüzgâr esiyor, sular akıyor ve yaklaşan kıştan habersiz bazı zavallı kuşlar, sevinçlerinden bayram yapıyorlar sanki...

Su, su, su. Her tarafta su. Sakın bir deniz, bir göl kenarındayız sanmayınız.. Şimdi Barajın nihayetsiz mavi sularının, güneşin tesiriyle gümüş gibi parıldayan köpüklerine bakan köprünün üzerindeyiz.

10 milyon ton suyu havi, 8 kilometre uzunluğunda ve Türk mimarının 3 yılda büyük bir gayretli çalışma ile yaptığı bu deniz, Ankaranın Boğaziçisidir. Ankaralılar denize karşı olan hasretlerini Barajın bol ve mavi sularına bakarak giderirler.

* * *

Güneş ufka doğru yaklaşırken denizin maviliği gittikçe koyulaşarak insana eski günlerini ve gurbet duygularını hatırlatıyor.

Gazinoda herkesin kalbinde türlü türlü hayaller yaşatan muhrik sesli artist "Tino Rossi„nin tatlı ve baygın şarkısı, mavi ve köpüklü suları yalıyarak ufuklara doğru kayboluyor.

Akşam olmak üzere.. Çok uzaktan çobanların kavallarından çıkan yanık türküler ve çıngırakların çıkardığı tuhaf ürpertici sesler geliyor.

Bir bu sonbahar akşamını, bir de bundan üç ay önce barajda geçirdiğim bu günün gecesini düşündüm:

Öyle bir gece ki!. Hani, romanlarda ballandıra ballandıra anlatılan «aşk geceleri» sanki!.. Ay, gökte yıldızların arasında başıboş bir serseri gibi dolaşıyor.

Arkadaşımın koluna girmiş, yavaş yavaş geziyorduk. Birden kulağıma hafif bir ses çarptı. Baktım, ilerde bir anne iki ağacın arasına kurduğu bir salıncakta yavrusunu uyutmak için ninni söylüyor.

Dandini dandini dastana
Danalar girmiş bostana
Danacı da dananı çeksene
Şimdi bitirir bostanı
Hu.. Hu.. Hu,
Nen.. Nen.. Nenni ..

Bu ninniyi söyliyen anne, kısa bir süküttan sonra başka bir ninniye başladı.

Karga seni tutarım
Kanadından yolarım,
Hanımlara satarım
Yelpazeler yaparım...

Bu ninnilerin manalarını düşünüyor musunuz. Birincide koca koca danalar, uçsuz bucaksız bostan.. İkincisinde kara bir karga.. Allah göstermesin, çocuk bunların manasını anlarsa..

Ninni bittikten sonra arkadaşım kulağıma eğilerek fısıldadı:

— Vallahi, bana böyle ninni söyleseler derhal uykum kaçar.

— Neden?

— Yahu, ninninin manasını tahlil et-

Yazıcımız Oğuz Özdeş

BOĞAZİÇİSİ BARAJINDA GÜN

Oğuz ÖZDEŞ

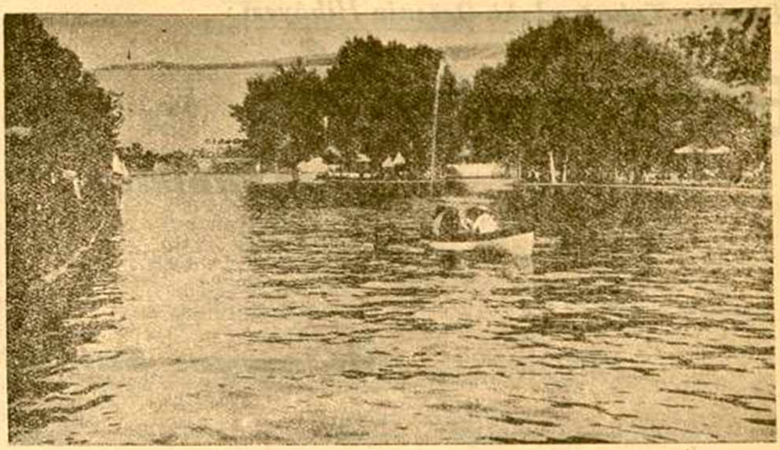

sene.. Koca koca danalar, insan aklına getirince tiril tiril titrer.

Gülerek oradan ayrıldık. Henüz beş on adım atmamıştık ki, arkadaşım bir ağacı göstererek:

— A dedi, baksana karşıya, ne güzel bir aşk sahnesi!..

Tarif ettiği yere dikkatlice baktım. İki genç yüzlerini mehtaba vermişler, sevişiyorlar.

Konuştukları sözler bile duyuluyor.. Bakın, erkek ne diyor:

"Sevgilim evlenelim, bir ev takımı alırız, hizmetçi tutarız, icabında ev işlerini de ben yaparım. Her ay bir elbise yaptırırsın.. Şık gezdiririm,,

Kız da buna şöyle cevap verdi.

« Ben sinirliyimdir, hizmetçi kullanmam.. Ev işlerini de ben yapmam. Eğer ev işlerini sen yaparsan.?»

"Yaparım sevgilim?,,

Kıs kıs gülerek arkadaşımı, kolundan çekerek sürükledim.

— Canım bize ne. Allah versin. Gözümüz yok.

Tepeye giden dik yola saptıktan sonra biraz ilerledik, meğerse biz (Âşıklar yolu) na gelmişiz, her her ağacın altında bir çift.

Arkadaşım kulağıma eğilerek fısıldadı:

— Burası Ankaranın " Âşıklar yolu „

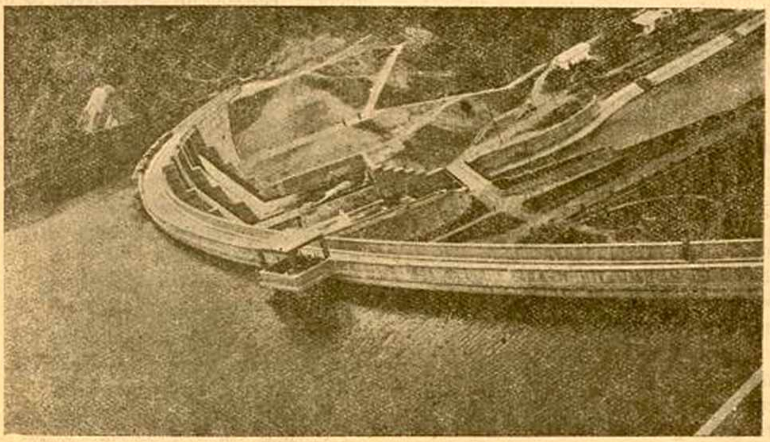

***

Bütün bu anlattıklarım hep geride kalmış; şimdi sonbahar ve Baraj pek tenha.,.

Gece geç vakit motosikletle şehre doğru ilerlerken artist (Tino Rossi) nin baygın sesi, Ağustosböceklerinin söyledikleri şarkılar, annelerin yavrularını uyutmak için söyledikleri ninniler şimdi kulaklarımızda çınlamıyor; ancak âşıkların birbirine söyledikleri o ilâhi cümleleri hatırladıkça arkadaşımla için için gülüyoruz.

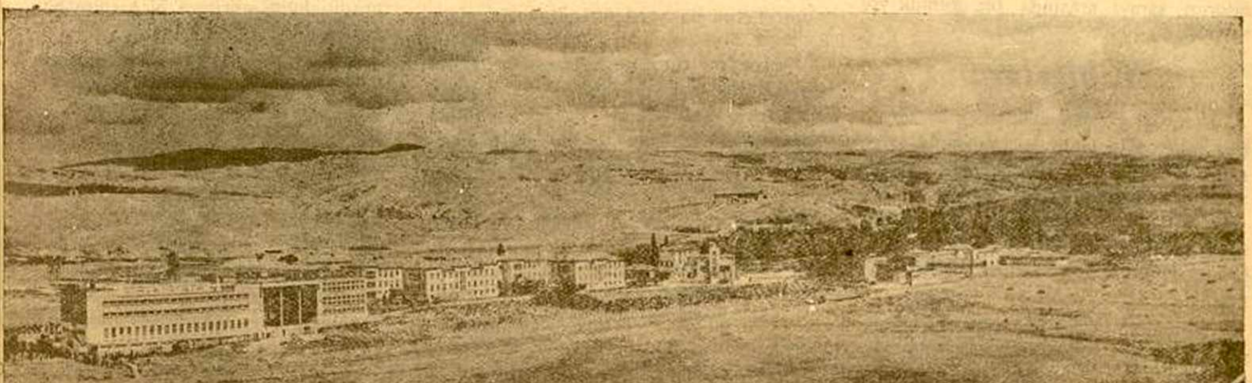

Yüksek Ziraat Mektebinin önüne geldikten sonra, Çubuk Barajına giden asfalt yola saptık.

Bir Çin Tabağındaki Desenin Hikâyesi:

BİR PROLOĞ ve YEDİ SAHNE

Şahıslar

Çin imparatoru
Kung-si — kızı
Çang — kâtibi
Tü'sü gezdirici } Konuşmazlar
Sahneyi tertip eden }

Muhayyel Sahneler:

Prolog	:	Yeryüzü ve gökyüzü.
Birinci Sahne	:	Kung-Si nin bahçesi
İkinci Sahne	:	„ „ evinin içi
İkinci Sahne	:	Balkon
Üçüncü Sahne	:	Çang'ın adası
Dördüncü Sahne	:	Kung-Si nin bahçesinde su kenarı
Beşinci Sahne	:	Çang'ın adası (Mehtap)
Altıncı Sahne	:	İmparatorun sarayının harici (Mehtap)
Yedinci Sahne	:	Köprü (Mehtap)

NOT: Bu piyes, Çin usulünde, dekorlar muhayyel olarak yapılacaktır.

Kısa piyes, Çin tekniğine uygun olduğundan, renkli dekor hiç yoktur. Sahnelerin nerede cereyan ettiği kısmen muhavereden, kısmen de hayal kuvvetile tasavvur edilecektir.

Çin paravanlarında görülen renkte mavi perdeler sahnenin fonunu teşkil eder.

Sahnenin ortasının en geriye düşen kısmında kürsü gibi yüksek bir yerin üstüne iki arkasız iskemle konmuştur, burası, gökyüzüdür. İki tarafında kapı vazifesini gören paravanlar vardır.

Sağ tarafta, büyük, yuvarlak bir minder Çang'ın adası vazifesini görür. Adadan, sahnenin merkezine doğru uzanan iki kamışın arası nehirdir.

Kamışların üzerine konulan parlak kırmızı veya mavi renkte iki kutu, köprüyü teşkil eder.

Sol tarafta, iki kişinin oturabileceği büyüklükte bir sandık, bazen imparatorun sarayı, bazen de bahçe kapısı vazifesini görür.

Mesafeler de hayal kuvvetiyle tasavvur edilecektir. Meselâ Çang'ın adası ile imparatorun sarayı arasında bir günlük yol vardır.

Elbiseler:

Kung-Si: Uzun etekli, işlemeli bir elbise giyer. Çin tarzında toplanmış siyah saçları, yaldızlı ve elmaslı bir başlıkla süslüdür. Çok mücevher takmıştır.

Çang: Beyaz pantalon ve mavi bir tünik giyer. Küçük, yuvarlak bere, tebdili kıyafet ettiği zaman siyah bir şala bürünür.

İmparator: Gayet ağır işlemeli cübbe ve etek. Tavuskuşu tüyleriyle süslü, kıvrık kenarlı şapka. Para kesesi ve yelpazesi vardır.

Piyes esnasında Çin musikisi çalınır.

BAŞLANGIÇ

Perdeler daima açıktır. Gong vurunca, açık renk elbiseli bir adam, elinde bir buhardanlıkla dolaşır. Işık tertibatile sahnenin yalnız en geri kısmı meydana çıkar ve Kong-Si ile Çang'ın ruhları, karşı karşıya oturmuş olarak görülürler. Biribirlerini Çin usulünde hürmetle selâmlarlar ve tekrar yerlerine otururlar.

Çang'ın ruhu — Muazzez Kung-Si! Burada, yeryüzündeki fanilerin gözlerinden uzak, iki beyaz bulutun üstünde biribirimize kavuştuk.

Kung-Si'nin ruhu — Çok muhterem Çang! Maksadımız, müphem kalmış bir hadiseyi aydınlatmak olduğuna göre, gözle görünür bir hal kesbedip, fanilere hikâyemizi anlatsak, daha münasip olmaz mı?

Çang'ın ruhu — Ey kusursuzluk nümunesi Kung-Si! Akıl rüzgârile yerlerinden kopup uçuşan şeftali çiçeği yaprakları gibi ağzınızdan dökülen sözleriniz ne kadar doğru ve makul!

Kung-Si'nin ruhu — Yedi katlı cehennemden babam haşmetli imparator hazretlerini de yardıma çağırmamız icap edecek.

Çang'ın ruhu — Evet, o da gözle görünür hale gelmeli.

Kung-Si'nin ruhu — Fanilerden birinin yardımına muhtacız. (Seyircileri işaret ederek) meselâ şunlardan biri!

Çang'ın ruhu — Evet, eşyanın yerini değiştirecek biri lâzım. Fakat, görünmemek şartiyle!.

Kung-Si'nin ruhu — Belki içlerinde zeki ve anlayışlı olmayanlar vardır, (seyircilere reverans yapar) biraz izahat verelim.

Çang'ın ruhu — Onlarla konuşmak için, arza inmemiz lâzım.

Kung-Si'nin ruhu — (Sahnenin arkasında tahttan ağır ağır inerek öne doğru gelir. Çang da onun hareketlerini taklit eder.) İşte yeryüzüne iniyoruz. (İnerler. Yüzleri ve vücutları daha bariz olarak görülür. Işıklar değişir, kuvvetlenir) yine arzın ışıklarını görüyor, kokusunu hissediyoruz. Istıraplarını ve zevklerini bir defa daha tadacağız. (Evvelâ biribirlerine, sonra seyircilere reveranslar yaparlar.)

Çang — Ey ay ışığından daha ince güzelim, söze sen başla!

Kung-Si — Hayır, benim beceriksizliğim bu yüksek, zeki misafirlerimizin kulaklarını tatmin edecek kelimeler bulmaktan âcizdir, siz başlayın rica ederim.

Çang — Bu, kendime hiç lâyık görmediğim bir şereftir.

Kung-Si — İsterseniz, herkes kendi hissesine düşen kısmı anlatsın.

Çang — Ey nilüfer çiçeklerinin en güzeli, zekân ile, her zamanki gibi bu derdimize de çare buldun.

Kung-Si — (Seyircilere) Ey asil ve sayin dinleyicilerimiz, şimdiye kadar hikâyemizin başlangıcını işittiniz. Hikâyemizin sonu üç kısma ayrılmıştır. Buhurdanlığın gezdirildiğini görünce, bir kısmın bittiğini anlıyacaksınız.

İkisi beraber — Biz, iki sevgilinin ruhuyuz.

Çang — (Kıza doğru eğilerek) güzel Kung-Si ile

Kung-Si — Asil Çang!.

Çang — Aşkımız, asırlardanberi, söğüt desenli çini tabaklarda anlatılmıştır.

Kung-Si — Asırlardanberi, iki kumru şeklinde, soğuk porselen tabakta yaşıyoruz.

Çang — Sadık bir aşkın semboliyiz.

Kung-Si — (Dekorları işaret ederek) muhterem pederimle oturduğum ev burasıydı. Etrafı bahçe ve akıntılı nehrin kenarına kadar gider, kumsalla çevrilidir.

Çang — Bu da, tabağın sol köşesinde

gördüğünüz adadır. Ben orada otururum. Saraya vasıl olabilmek için kilometrelerce yol yürüyüp nehiri geçmem lâzımdır. Sahnedeki yakınlığa aldanmayınız. (Kamışları göstererek) bu köprü nehirin iki kıyısını birleştirir. Hayatımızın dönüm noktasını teşkil eden büyük vaka bu köprünün üzerinde cereyan etti. O esnada, ay ilâhesi, arzı soluk mavi ışıklariyle yıkıyordu.

Kung-Si — Ve şimdi, muhterem misafirlerimiz, feci hikâyemizi, sizin önünüzde bir defa daha canlandıracağız.

(Reveranslar yaparak sahneden çekilirler. Kısa bir fasıla. Proloğun bittiği, buhurdancının sahnede dolaşmasile anlaşılır. Biraz sonra gong çalar: Birinci sahne başlamak üzeredir.)

(Kung-Si, sahneye girerek, imparatorun sarayının etrafında dolaşır ve bahçe sırasının üstüne oturur.)

Kung-Si — Gurup eden güneşin yumuşak, pembe ışıkları içinde biraz oturacağım. Dadım, evde, dalgın uyuyor. Babam, sarayda devlet işlerile meşgul! Belki, babamın kâtibi, zeki ve yakışıklı Çang'ın yolu bu tarafa düşer. O takdirde ilâhlardan, babamın işini uzatıp, dadımın uykusunu ağırlaştırmalarını dilerim. (Çang sahneye girer. Genç kız, elini gözünün üstüne koyarak iyice görmeğe çalışır.) Evet, evet, gelen o! Asil hayalini köprünün üstünde seçiyorum.

Çang — Bu muazzam köprünün orta yerinde duruyorum. Ayaklarımın dibinde nehir, ağır ağır akıyor. Ne o, sevgilim bahçede oturuyor. İhtimal beni bekliyor. Hemen ben de bahçeye gireyim. (Bahçeye girer. Genç kız onu görünce ayağa kalkar. Üç defa eğilerek biribirlerini selâmlarlar.) Ey ülkemizin en sevimli çiçeği, sizi rahatsız etmiyorumya?

Kung-Si — Hayır, bilâkis! Fakat, muhterem babam ve iyi dadım sizi burada görmekten hoşlanmazlar.

Çang — O halde, imparatorumun güzel kızı, benim buradan uzaklaşmamı mı arzu ederler?

Kung-Si — (Yüzünü yelpazesinin arkasına gizliyerek, düşünceli) tedbirli ve doğru bir hareket olurdu.

Çang — Hoş karşılanmıyan varlığımı derhal buradan uzaklaştırıyorum. (Kalkar, gitmek üzere genç kızı selâmlar.)

Kung-Si — (Telâşlı) fakat, gitmeniz beni çok üzecek.

Çang — Öyle ise, vazifem burada kalmaktır.

Kung-Si — (Gülerek) şu değersiz bahçemde oturunuz.

Çang — Bu harikulâde cennette oturmam için verdiğiniz emre derin bir memnuniyetle itaat ediyorum.

(Müzik başlar. Genç kız, Çang'ın yanından kalkar, danseder. Biraz sonra Çang da kalkar, birlikte dansederler. Müzik kesilince yerlerine otururlar.)

Kung-Si — Sizi buraya aldığım için beni pek cesur zannediyorsunuz, galiba! Hattâ, belki biraz da küstah!.

Çang — Zavallı dimağım böyle alçakça bir fikri barındırmağa asla cesaret edemez.

Kung-Si — Bugün çok bedbahtım. İlkbaharda, şeftali çiçekleri açınca, beni zengin Ki-Lung ile evlendireceklerini haber aldım. Asıl pederim, onun genç ve yakışıklı olduğunu söyledi, fakat evden çıkarken, kafeslerin arkasından gözetledim, pek ihtiyar ve çirkin.. babam maalesef yalan söylemiş. Yerde çürüyen, buruşuk elmalara benziyor.

Çang — Böyle bir fedakârlığa gökyüzü müsaade etmez.

Kung-Si — Bu felâketin önüne geçmeleri için, (ikisi de eğilirler) ilâhlara dua ettim. Ecdadımın mezarlarında tütsüler yaktım. Dualarım kabul edilmedi, cevap almadım.

Çang — Dualarınız duyulmuştur, ey benim beyaz nilüfer çiçeğim, mütevazi isbatı işte karşınızda duruyor. Ecdatlarımın asil cesaretiyle o kadar doluyum ki, zavallı yorgun gözlerimi size kaldırabiliyor, hattâ sizinle izdivaca bile talip oluyorum. Lütfen beni pek hakir görmediğinizi söylemek tenezzülünde bulununuz.

Kung-Si — Hayır, sizi çok beğeniyorum. Fakat, Çang, zannediyorum ki, ailem sizinle evlenmeme asla, asla müsaade etmiyecektir.

Çang — Biz de, kalbimin sevgilisi, onların hakimiyetinden kurnazlıkla kurtulmağa çalışırız.

Kung-Si — Öyle birşey yaparsak, ikimizi de derhal öldürürler.

Çang — Yoksa, güzel Kung-Si, korku, kara bir pervane gibi ruhunda titriyor mu?

Kung-Si — Korkmıyorum. Kalbimin en derin köşelerine varıncaya kadar aradım, size karşı hissettiğim aşktan başka birşey yok.

Çang — (Kalkarak) çılgınca bir saadet içindeyim. Ruhum, yükseklerde uçan bir uçurtma gibi şen! (Yanyana otururlar) mavi gecenin müşfik himayesine iltica ederek, ikimiz beraber uzak ve güzel bir memlekete kaçacağız. Kalbinin bana karşı ilk heyecanlı çarpışını ne zaman hissettin?

Kung-Si — Hayatınızı tehlikeye koyarak, yabanî güllerin arasında benimle konuşmak için saatlerce kaldığınız gece; dadımın bağda olmamasından istifade ederek ay çiçeklerini seyrettiğimiz, kolunuzu belime sardığınız gece!.

Çang — (Sarılarak) müsaade edin, kolum o saadeti bir defa daha tatsın.

Kung-Si — Gören olursa!. (Başını Çangın omuzuna dayar).

(İmparatorun gelişi, trampetlerin sesile anlaşılır. Yine evvelâ trampet çalındığı duyulur, ve imparator girer. Âşıkları görünce, şaşırır, usulca arkalarına kadar yürür. Hiddetten yüzü tekallüs etmiştir.)

Çang — Deredeki kugular gibi, siz de ebediyen kalbimde yaşıyacaksınız.

(İmparator, kızını, sert bir hareketle Çang'dan ayırır).

İmparator — (Çang'a bağırarak) bu ne demek? Yabancıların girmesi memnu olan babçeye ne cesaretle giriyorsunuz?

Çang — (Sakin) güzel Kung-Si'yi seviyorum.. onunla evleneceğim.

İmparator — (Öfkeden titriyerek) duyulmamış küstahlık!

Kung-Si — (Ağlar) ben de yakışıklı Çang'ı seviyorum.. ondan başka kimse ile evlenmem.

İmparator — Alçak, bayağı evlât! Ben kimi istersem onunla evlenecek ve düğün gününe kadar hapsedileceksin.

Kung-Si — (Ellerini kavuşturup yalvararak) asil ve zalim pederim.

İmparator — Sus, yoksa seni âdi bir köle gibi kırbaçlatırım. (Çang'a) ve sen terbiyesiz, alçak kâtip, derhal defol, git! Eğer bahçemden içeri girdiğini bir defa daha görecek olursam, o anda başını gövdenden ayırtırım. Ve sevgiliniz, kafanızın yerlerde köpekler tarafından yenildiğini seyredecektir.

Kung-Si — (Babasının yanından kaçıp Çang'ı kapıya doğru iterek) hemen git ki, sevgili başın yerinde dursun!

Çang — (Alçak sesle) şeftaliler çiçek açmadan evvel, sana geleceğim.

Kung-Si — Seni bekliyeceğim.

İmparator — (Ellerini çırpar) hey, muhafızlar!

Kung-Si — Çang, çabuk git, çabuk!

(Çang evvelâ imparatoru, sonra kızı hürmetle selâmlayıp çıkarken, muhafızlar kılıçları ellerinde girerler.)

İmparator — (Kızına) hadi, derhal mahbesine gireceksin, yürü! (Ağır ağır eve doğru yürürler. Buhurdancı girer, sahneyi kesif bir duman kaplar. Birinci perde bitmiştir. Gong çalınca ikinci perdenin başlamak üzere olduğu anlaşılır.

İkinci Sahne

(Uzun aylar geçmiştir. Kung-Si mahbesindedir. Çang'ın gözden kaybolduğu köprüye bakarak şarkı söyler.)

«Şeftaliler çiçek açmadan geleceksin bana,
Çang, sevgilim Çang!
Bakarak bizi ayıran nehire, dağlara,
Çang, sevgilim Çang!
Senden haber getiren suların sesini dinliyorum!
Çang, sevgilim Çang!
Mahbesimde seni bekliyor, bekliyorum!
Çang, sevgilim Çang!»

(Şarkının sonuna doğru, sesi teessürle kısılır, hasret ve kederden harap bir halde

herhalde halimden şüphelenerek, beni eve götürdüler.

Ertesi sabah, düğün alayı deve ile geldi ve beni alıp, işte bu çadıra getirdiler. Böylece çadır sahibi Esenhanın dördüncü karısı oldum. Kendisi ihtiyar, 60 yaşında kadardı. Bibi Handan bir tek erkek evlâdı vardı. Benden de çocuk olmadı, çünkü beni alınca çadırımızda dört değil, kendisile beraber, beş kadın olduk. Bu adam, hiçbir kabahatım olmadığı halde, bana karşı bir kin, bir nefret bağlamıştı.

Tam 8 ay, başı açık, yalınayak, Ümmüderya nehrinin boyunda, çalılıklarda inek sürüleri otlattım.

Bir gün, dar keçi yolunda, tezek toplarken karşıma ağaçlıktan silâhlı birkaç süvari çıktı. Bunlardan biri tatlı, içinden gelen bir sesle:

— Hey taze! Kumluklara giden yol, bu mudur?. diye sordu.

Bu ses bana yabancı gelmedi. Titredim:

— Vay Itılmaz, sen misin? diyerek ileriye atıldım ve kıratının boynuna sarıldım. Atlı yere indi ve beni kucakladı.

Durdu ile ben, annemizin birdenbire nurlanmış yüzüne bakınca içimizi çektik:

— Babamızdı, değil mi anne?

Annemiz, cevap vermeden sözüne devam etti:

Itılmaz beni teselli ediyordu: " Sevgili Şirin, katlanmak lâzım. Ne yapalım, kısmet değilmiş...„

— Hayır, dedim. Katlanamam. Sen de leşimi arkanda bırakabilirsen, kaç, git!

Itılmaz birşey düşünür gibi göründü; sonra arkadaşlarına akıl danışıyormuş gibi yavaş yavaş onlarla konuşmağa başladı.

Arkadaşları: « Nikâh, nikâh üstüne olmaz ki..» diyip duruyorlardı.

Bunlara dedim ki:

— Beni her gün bin bir azap içinde kıvrandıran nikâhı ne yapayım? Niçin sevdiğim adamla evlenip mesut olmayım? Itılmaz, erkek isen, bana silâhını ver!

Atlılara, beni beklemelerini söyliyerek gittim.

Eve gelince, sahte telâşlı bir tavırla kocama:

— Seni dışarda birisi çağrıyor, diye haber verdim.

Esasen Han, evde yalnızdı. Evimizi idare eden ve beni çekemiyen büyük karısı Bibi Han yoktu.

İhtiyar adam arkamdan, bostanlar arasında, olmuş kavunlara takılarak, topallıya topallıya yürüdü. Çadırımızdan hayli uzaklaştıktan sonra:

— Biraz dur da nefes alayım; yoruldum, diye mırıldandı ve üzerine dayandığı sopayı yere bırakarak oturdu.

Arkasından yaklaştım ve silâhın tetiğini çektim. Boşa gitti. Kocam, uzattığım elimin gölgesini görünce korkunç bir haykırışla üzerime atıldı. Kendisinden kuvvetli olduğum halde nedense, korkmuştum. Beni yere düşürmeğe muvaffak oldu ve silâhı elimden almağa çalıştı. O zaman tabancanın ağzını göğsüne dayadım... Etraf yeşil dumana büründü, ihtiyar, yıkıla yıkıla, arka üstü düştü.

Uzaktan, avul köpekleri, akseden tabanca sesine, havlıyarak mukabele ettiler. Ben, Itılmaza ve arkadaşlarına koştum. O, bir tepenin üstünde duruyor ve uzaklara bakıyordu. Beni görünce hayvana atladı ve benim de binmeme yardım etti. Kıratı soluya soluya dörtnala koştu. Itılmazın arkadaşları önümüzden ilerliyorlardı.

Bir saat sonra Karakumlar steplerine daldık. Böylece bundan sonra kumlarda göçebe hayatı yaşamağa başladık. Sen orada dünyaya geldin. Baban sana, şakalaşarak "Kumlar Kızı„ derdi...

Çok çektik. Avullarda yaşıyan göçebelerin peşimizi bırakmıyacaklarını bildiğimiz için, birkaç sene kumluklarda yaşadık. Bugün bile olsaydı, Göktepe civarındaki dağ eteğinde tenha bir köşeye sığınarak oturmağ mecburduk.

Annem, Bibi Hanım gelip gelmediğini öğrenmek için beni dışarı gönderdi. Bizi bu kadar korkutan kadın, henüz gelmemişti.

Yine ailemizin hayatını anlatan hikâyeye daldık.

— Dağ eteğinde yerleştikten sonra sen dünyaya geldin. Durducan da orada doğdu ve büyüdü...

Çadırın kapısında birdenbire Bibi göründü.

— Allah belânızı versin! Oduna böyle mi gidersiniz, mel'un piçler... Defolun şuradan, diyerek bizi çadırdan dışarıya attı.

Ümmüderya kenarında çalı çırpı topladık. Yorgunluktan ve annemizin anlattığı şeylerin tesirinden fazla sarsılmıştık. Odunları Bibi Hanın çadırı kapısına bırakarak, koşa koşa çadırımıza yollandık. Durdu, soluğu çadırın önünde alarak:

— Ben birinci geldim! diye gülerek haykırdı. Annemizi rahatsız etmemesi için ona işaret verdim.

Annem hareketsiz yatıyordu. Geldiğimizi duymamış gibi, hiç kıpırdanmadı. Geceyi uykusuz geçirdiği için uyuduğuna sevinmiştim. Fakat yataktan sarkmış baş ve vucüdundaki tuhaf bir perisanlık beni ürküttü. Yaklaşınca bir de ne göreyim: Sevgili anneciğimin ağzından kan geliyor... Yanına çömeldim ve cansız elini tutarak:

— Anne, anne! diye seslendim.

Cevap yoktu. Avazım çıktığı kadar:

— Annem öldü! Annem öldü!.. diye haykırmağa başladım.

Feryadımı duyan Durdu, sokaktan içeriye girdi ve o da dövünmeğe başladı. Annem mosmordu. Gözleri korkunç bir şekilde yuvalarından fırlamış ve şişmiş gözkapaklarile örtülmüştü. Birdenbire gözlerini açtı; yüzü ıstırapla buruştu. Kendimi, zahmetle açtığı kollarının içine attım. Küçük kardeşim ise korkudan dışarıya kaçtı.

Annemiz, yine gözlerini kapadı ve kan kustu. Uzanan ve gerilen vücudu, henüz ölmeden toprağa giriyormuş gibi, yatağın içine çöküyordu...

O anda annemin katili; onu boğarak öldüren Bibi Han, çadırımıza girdi...„

* * *

Zavallı Güzel, için için ağlıyarak, hayatının hazin maceralarını bize anlatmıştı. Bu hikâyeyi aynen naklediyoruz.

* * *

Gün batmak üzere idi. Çadırın siyah kapısından kara bir baş uzandı. Ablasının kucağında oturan çocuk donuk bakışlarını etrafında gezdirdi. Gözlerinin içinde dökülmiyen yaşlar titriyordu.

Sönen günün karanlığına bürünmüş kara çadırın etrafını boşluk ve sükûnet sarmıştı.

Aşağı sarkmış yapraklarla irili ufaklı ağaçlar muhitin ölüm havasile büyülenmiş gibi duruyordu. Göklerin kara kubbesinde tektük parlak yıldızlar kâh görünüyor, kâh bulut kümeleri arasında kayboluyordu.

Uzaktan, uluyan köpeklerin sesleri geliyor, etrafını sarıyor, büyüyor, inceliyor, inceliyor ve gece karanlığında eriyerek yok oluyor. Uzun bir sükûnet; yine yürek ezici bir köpek faslı...

Üç gündeberi iki kardeş çadırın önünde hareketsiz yatıyor. Nihayet çadırdan gelen tahammül edilmez leş kokusu büyük kızı yattığı yerden kaldırdı.

— Kalk Durducan! artık gidelim buradan.

Çocuklar, gürültü etmemeğe çalışarak Bibi Hanın evinin damına yatmağa çekildiler.

* * *

Avul sokağından koşan alacalı üç renkli bir köpek birdenbire durarak havayı koklamağa başladı, sonra uzaklaştı. Doğu istikametinden kahve renkli bir tane daha geldi. Bu, bir step köpeği idi. Arkasından; avul sokaklarında büyümüş uzun kuyruklu, kulakları sarkmış, bir köpek daha gelmişti.

Avul köpeği step köpeğile oynamak istemişti, fakat öteki, mühim birşeyle meşgul imiş gibi, ard ayaklarının üstüne oturarak, avulun bir tarafından yumuşak rüzgârla gelen bir kokuyu kokluyordu.

Sarkık kulaklı köpeğin canı sıkıldı; o da yolu şaşmadan, doğruca koku gelen istikamete koştu. O sırada, üç renkli köpek, keşiften dönerken mağrur bir bakışla kalın kafalı step köpeğile alay etti.

Sarkık kulaklı köpek döndü. Burnu pek hassas olduğu için o da çabuk davrandı. Sivri suratını, rüzgârla gelen kokuya doğru uzatarak, o tarafa koştu. İki köpek, tiz perdeden uluyarak, kurumuş çamurların üstünden sıçraya sıçraya onu takip etti.

Damın üstünde ağır uykuya dalmış çocuklar, köpeklerin hiddetli hiddetli havlayışından uyandılar ve ne olduğunu anladılar. Güzel, ağlıyarak :

— Bibi Han, Bibi Han ! Aman çabuk yetişin : annemi köpekler yiyorlar...

— Köpek gibi uluma... İnşallah senin leşini de yiyecekler.

— Canım Bibi Han, beni öldürün; tek annemizi köpeklere yedirmeyiniz !

— Sus, sesi kısılasıca uğursuz seni...

— Aman Bibi ece... Kurbanın olayım Bibi-ece...

Dışarıya çıkan Bibi Hanın oğlu Bayli, köpeklerin havlamasile çocuğun ağlamasını merakla seyrediyordu. Sonra bir deynek alarak, leşin bulunduğu çadıra gitti. İki köpek dışarı fırladı; Bayli bunları takip etmedi ve annesinin :

— Gelme çadırıma... eşek ! Nişanlının koynundan ayrıldın da leşin yanına gittin... Pis !. Aptal !..

Bağırmalarına ehemmiyet vermiyerek yine çadıra daldı.

Köpekler kadının yüzünü korkunç bir hale getirmişlerdi. Sağ kolu tamamile koparılmıştı.

Güzelin uzun siyah saçları, hattâ, kırlangıç kanadı gibi parlıyan ince siyah kaşları ağlamaktan sırsıklam olmuştu. Gözyaşları uzun kirpiklerinden, boncuk taneleri gibi, henüz çocuk yuvarlaklığını kaybetmemiş yanaklarına dökülüyordu.

Sabaha karşı Bibi Hanın oğlu Bayli ile gelen iki hamal cenazeyi kaldırdı ve ırmağa yakın olan bir çukura gömdüler.

İki zavallı öksüz sımsıkı tutuşarak, uzun zaman annelerinin mezarı önünde kaldı.

***

İki buçuk sene geçti. Bu iki buçuk sene içinde güneşin her doğuş ve her batışını zavallı iki öksüz ağlama ile karşıladı.

Güzel 14 e, kardeşi Durdu 12 yaşına girdi. O zamana kadar her ikisinin de Bibi Han ve oğlu Bayli'den çekmedikleri eziyet kalmamıştı. İhtiyar cadı, yırtıcı kuş gibi, genç kızın belinden aşağı sarkan saçlarını tutam tutam, derisile beraber koparır, yolardı; hayvanî zevkler peşinde olan Bayli de Güzeli eline geçiremediği için, onu dayaktan öldürmeğe çalışırdı.

Ana oğul, bir gece evlerinde misafir kalan bir yolcuyu bile kızın koynuna sokmaktan çekinemediler.

Nihayet bir gece Bayli, çocukların çadırına geldi. Korku içinde uyanan Güzel, yatağından fırladı:

— Ne istiyorsun ?

— Bilmiyor musun ?

— Biliyorum. Fakat öteki karını kime bağışlayacağını da öğrenmek istiyorum.

Mukavemetinin ne kadar mânasız olduğunu göstermek isteyen Bayli, Güzeli yere attı ve dövmege başladı. Kızın sessiz ıstırabile vahşî ruhunu tatmin ettikten sonra ıslıklı sesle :

— Demek karımdan ayrılmalıyım, öyle mi ?

— Ayrılmadan zavallı öksüz bir kızı ne yapacaksın ?

— Aptal ! Kendine bir paye veriyorsun. Ne olduğunu bilmiyor musun ?

— Bilmediğimi sanıyorsan, eşek sensin. Ben, ancak ölüm imkânını bağışladığınız bir mahlûkum... O halde, öldür, ne duruyorsun ? Mert bir adam işkence yapmaz. İşte bıçak, işte göğsüm... Vur! Ve yahutta namuslu bir erkeğin temiz bir kızı alması gibi, nikâhla al. Fakat ırzımı çalıp keyfini yapmağa kalkışma. Kendimi sana teslim etmiyeceğim ! Etmiyeceğim... Duydun mu ?!..

Güzel, ince sesile bağırarak tepiniyordu.

— Vicdansız herif, erkek kardeşimin yanında bana taarruz etmekten çekinmiyorsun.

Bayli, kızın karnına bir tekme savurdu; Güzel yılan gibi sıyrıldı.

— Tekmeleme mel'un...

Bayli, Durdu'yu kolundan yakaladı ve bitişik odaya götürdü:

— Burada yat küçük. Ben de çadırıma gideceğim.

Fakat çocuk orada kalmak istemiyordu. Bayli, onu da yere yatırarak dayaktan kıpırdanmıyacak hale getirdi. Sonra tekrar Güzelin yanına döndü.

Kız, çadırın bezine yaslanarak yumruklariyle kendini müdafaa ediyordu.

— Erkeksen, ya beni öldür, ya bana bıçak ver de kendimi öldüreyim.

— Deme canım. Sahiden mi ölmek istiyorsun ?

— Evet; yalnız kardeşimi buraya getir.

— Onu ne yapacaksın ?

— O da benimle beraber ölsün... Fakat şunu bil, beyin oğlu; ki, bir gün gelir, sen de bütün yaptıklarının hesabını verirsin, sen de sürüneceksin, Bibi Hanın sevgili oğlu !..

Bayli güldü : — Bunları sonra düşünürüz. Şimdi gel de koyun koyna yatalım !

Güzel; yerde, halı kestikleri ufak bıçağı gördü, davranmak istedi. Fakat Bayli üzerine atılarak elinden kaptı.

Şafak sökünceye kadar mücadele ettiler.

Mehtaplı bahar gecelerinde sevişen çiftler için vakit pek çabuk geçer. Irz düşmanının elinde çırpınan Güzel için bu gece, mezar gibi karanlık, bir sene kadar uzun sürmüştü.

Ablasının çırpınmalarını bitişik bölmeden dinliyen Durdu ağlamakla sabahladı.

Tavuğun, kendini yılandan korumak için ayakları var; kedi, köpeğin hücumundan sivri tırnaklarile kendini korur. İnsan, hayvanlarla veya ayarındaki mahlûklarla mücadele ederken, silâh kullanır.

Güzelin elinde ne vardı? Kimsesiz, müdafaasız genç kız, ergeç cellâdın eline düşecekti.

Nihayet o gün de geldi. Bayliye teslim olmağa mecbur oldu. Aradan bir zaman geçti. Bayli Güzelden bıktı. Her gece kasabanın sokaklarını dolaşarak, en adî kadınların kucağında sabahlıyordu. Sefahat hayatında tiryak (esrar)a da alıştı.

Bayli evde kaldığı gecelerde, odasında tiryakkeşlerin kullandıkları ufak gaz lâmbasının zayıf ışığı sabaha kadar titriyordu. Bu ışık kasabanın azılı tiryakileri için bir nevi çoban yıldızı olmuştu. Sabahlara kadar, kesif duman perdesi içinde koyu kahve rengi tiryak sakızı yuvarlaklarının çatırdayarak patladığı duyuluyordu.

İşte basamaktan basamağa inenlerin bu dekoru içinde Güzel de yaşıyordu.

***

Şişesi kırık lâmbanın sol tarafında iriyarı, ablak çehreli bir adam yatıyor. Yüzü kansız, kartal gagasına benziyen burnunun iki tarafındaki fersiz donuk gözleri iskelet kafasının göz çukurlarına benziyor.

Lâmbanın öbür tarafında, yaşça daha genç, kaba yüzlü, bakşa bir adam yatıyor.

Yaşlı olan, yattığı hasırdan kalktı ve çubuğunu temizlerken, öksürükler arasında:

— E, anlat bakalım, Riza Kuli, Meşhet'te ne var ne yok? dedi.

— Ne anlatayım, Gulemâli... Şire'den (bir nevi esrar) başka birşey yok.

— Kızıl İmama (Meşhed'in ziyaret yeri) gittin mi?

— İnşallah bu sefer gide'im.

Odaya bir kadın girdi. Şişmiş, porsumuş vücudu elbisesinin içine zor sığabiliyordu. Yüzü iğrenç derecede soğuktu.

Yıkılır gibi yere oturdu ve ön dişleri dökülmüş ağzından salyalar püskürerek:

— Muhterem Gulemâli, bize de bir iki çekme lütfetsene! diyerek çubuğunu uzattı.

Gulemâli yüzünü buruşturdu.

— Aman Bibi ece, sana çubuk tutmaktan ne zevk kazanacağım?

— Kak kah kah.. Bu zevki sana nasıl kazandıralım?

— Gelinin Güzel gelse olmaz mı?

— Vay vicdansız vay!.. Demek ki benim için değil, gelinimi düşünerek buraya geliyorsun?

Bibi Han yine güldü:

— Güzel, buraya gelsene kız!

Odaya giren zayıf, çirkin bir adamın arkasında Güzel de burnunu başörtüsü ile tıkayarak, girdi. Çekingen tavırla:

— Ne istiyosunuz? diye sordu.

Bibi ece kızdı:

— Canını istiyoruz, budala.. Buraya gelsene! Yiyecek değiliz seni, otur.

Güzel, bir adım ilerledi ve tereddüt içinde durdu. Cadı, Gulemâliye dönerek:

— İşte, gelinimin beni ne kadar saydığını kendin de gördün.

Çubuğumu bile hazırlamaz, diye sitem etti.Haydi kızım, hazırlayıver bakayım.

— Bilmiyorum ki...

— Herşey biliyorsun, uğursuz kız!

Bibi Hanın evinde esrar içmek için oda kiralayan Gulemâli elini koynuna soktu, kaşındı ve:

— Bibi Han, güzel hatırın için ben bir çubuk daha içerim, diye geveledi.

Bibi Han, esrarkeşin ağzından cubuğu aldı ve Güzele uzatarak emretti:

— Amcanın da çubuğunu hazırla!

Güzelin yüzü ekşidi. Keskin dumandan gözlerini yumarak, ağzını yaşmakla sımsıkı sardı.

Sokaktan içeriye daha iki kişi girdi. Çıkardıkları hırkaları başları altına yerleştirerek çubuklarının hazırlanmasını beklediler.

Riza Kuli sordu:

— Bayli, şehirde neler duydun?

— Herşey iyi; yalnız Bolşeviklerin ilerlediğinden bahsediyorlar.

— Aziz Hanı öldüren onlar mıydı?

— Evet. Şeyhleri de yakalıyorlarmış.

— Aman, ne yaparlarsa yapsınlar; tiryakımıza dokunmasınlar da.

Herkes telâşa düştü. Köşede yatan zayıf esmer genç:

— Esrarı da, beylerin ârazisi ile mallarını da, herşeyi ellerine geçireceklermiş, dedi.

Bu sefer Bibi Han ayaklandı:

— Zaten nemiz kaldı ki? 10-15 inekle elli baş kadar davar. Onları da alsınlar... Ne yapalım. Esrara gelince: Riza Kuli, Meşhede ayda bir kere giderdi; bundan sonra iki kere gidecek. Tiryakımızı nasıl olsa tedarik ederiz.

Bibi Han ayağa kalktı. Güzel de o bahane ile savuşacaktı, fakat Beyli eteğinden tutarak, zorla arkadaşlarının birine çubuk hazırlattı. Öteki, zaten, daha evvel içtiği esrardan sersem ve sarhoş olan kafasını Güzelin kucağına düşürmüştü. Genç kız kaçmağa çalışırken, Bayli, sarı fırlak gözlerinden hiddet püskürerek, onu tekrar yakaladı ve çimdikledi.

Arkadaşı sinsi sinsi güldü:

— Aman gelin hanım, kusurumuza bakma. Ne olur, sen de bir çubuk iç. Ölmezsin ya!.. Biz de Bayliden aşağı değiliz. Doğrusunu bilmek istersen, buraya hepimiz yalnız senin için geliyoruz. Yoksa bu zıkkımı her yerde bulabiliriz.

Esrarkeşlerden biri kısık sesiyle:

— Ulan, Ama da gevezesin... Lâfın kısası budur, diyerek, kızın omuzlarına arkadan sarıldı.

Bayli ile esmer zayıf arkadaşı, Güzele içirmek için, votka aramağa gittiler.

Güzel, Durdunun kendini çağırdığını işiterek, sarılan adamı hızla itti ve odadan kaçtı.

Çocuk, ablasına koştu. Yüzünde telâşlı bir sevinç vardı.

— Güzel abla, sana birşey anlatacağım. Bugün şehirden ikinci defa bize bir kadın geldi. Bana, elbisemin neden yırtık olduğunu ve kimin çocuğuyum, sordu.

Ben de, öksüz olduğumu söyleyince, beni şehire, kimsesiz çocukların oturduğu yere götüreceğini söyledi.

— Gideyim mi abla? Orada daha iyimi olur, ne dersin?

— Nerede bu kadın?.. Git canım, elbette git! Mademki iyi bakılacağını söylüyor... Buradan beteri olmazya...

— Abla, bu tatar kadın, mektebe de gideceğimi söyledi. Öyle ise arkasından koşayım. Hoşça kal, Güzel abla!

— Allaha emanet ol kardeşim!

Kadın, çocuğun başını okşadı.

— Geldin mi küçük. Kime gittin?

— Ablama.

— Ablan var mı?

— Evet.

— O neden gelmedi?

— Bırakmazlar ki... .

Kadın bu sözlerin manasını anlamadı.

— Küçük mü? Kaç yaşında?

— On dört.

— Ne yapıyor?

— Çadırda çalışıyor, ev işleri görüyor. Tiryakevimiz vardır.

— Vah vah... Ablan da içiyor mu?

— Hayır.

— O halde niçin gitmiyor?

— Zorla tutuyorlar?

— Kim?

— Bibi Han karı.

— Bibi Han sizin nenizdir?

— Bu, uzun bir hikâyedir. Onu sana sonra anlatırım. Sen beni önce buradan kaçır...

— Olur. Esrarkeşler evinizde saat kaçta toplanırlar?

— İkindiden sonra gelirler.

— Bugün de gelecekler mi?

— Tabiî.

— Esrarevinin sahibi kim imiş?

— Bibi Hanla oğlu Bayli; Riza Kuli isminde bir adam da esrar getirip satıyor.

***

Üç silâhlı, çadırın kapısında durdu.

— Eller yukarı!

Bayli pencereden kaçmak isterken yakalanmıştı. Esrar keyfi çatanları apartopar toplayıp götürdüler. Güzel de bunlara karışıp savuşacaktı; fakat Bibi Han ona sarıldı:

— Dur kaltak, nereye kaçıyorsun? Oğlan nerede?

Koca karı hem bağırıyor, hem kızın sırtına maşa indiriyordu.

Pencereye birisi vurdu. Bu, esrar satan Riza Kuli idi. Baskını uzaktan görünce kaçmıştı. Bibi Hana:

— Sen de kaç. Bunlar artık bizi rahat bırakmazlar, dedi.

***

Bibi han kavun bostanına taşındı. Gelinlerle bol bol kavga ediyor, kaçan Durdu yüzünden Güzeli hırpalıyordu.

Bostanın ucunda kurulan çadırın önünde, dışarda, iki kadın yatıyordu. Genç kadın uyku arasında:

— Baba, baba!.. diye inledi.

Bibi Han gelinini uyandırdı.

— Ne oldun Güzel? Rüyada ne gördün, hayırdır inşallah?.. Sana soruyorum, kız!

Güzel bir yalan attı:

— Hiç... oğlunu gördüm.

Sonra, birşey hatırlamış gibi sordu:

— Şey... Baba Taşhan avulu nerededir acaba?

— Neden soruyorsun?

— Dün iki kadın gördüm. Baba Taşhandan geliyorlarmış, yollarını kaybetmişler.

Birşeyden şüphelenmiyen Bibi Han, Güzele, Baba Taşhan avuluna giden yolu tarif etti. Genç kız lâkayıt görünmeğe çalıştı; fakat çarpan kalbile, bu malûmatı dinledi. İkisi, Güzelin uydurduğu rüyayı tabir ettikten sonra tekrar yattılar.

Rüyada, Baylinin etrafında uçuşan kurşunlar, Bibi Hanın tabirince bir haber alâmeti idi.

Fakat yalan hakikat çıkmıştı. Gece yarısından sonra avul ve bostan köpeklerini uyandırarak, bir atlı geldi. Bu, Bayli idi. Çok yorgundu.

— Bu sefer ucuz kurtulduk anne. Yalnız bütün vücudum dövülmüş gibi sızlıyor. Tiryakın var mı?

— Yok olur mu? Elbette var. Al bakayım.

Bibi Han, başörtüsünün kenarına bağlı bir esrar hapını çıkarttı ve Bayliye uzattı.

— Güzel, canım, bize bir çay kaynatsana kızım!

Güzel ateş yakıyor, bir yandan da:

— Uğursuzlar!.. Canımı çıkardıktan sonra "canım, kızım" lâflarile gönlümü almak istiyorlar.

Diye söyleniyordu.

Koca karı göz kırparak:

— Güzel, demin rüyada senin başının etrafında kurşunların uçuştuğunu görünce, öyle korkmuş ki, bağırmasından uyandım.

— İnanma anam, bu rüya değil, onun içten arzuladığı birşeydir!

— Yok oğlum, öyle deme; ben derhal: "Kurşun haber" dedim. Belki bu gece bile birşey duyacağız.

Bu sözler Bayliyi yumuşattı. Güzele bakarak gülümsedi:

— Öyle olsun. Eh, dışarıda hazır yatak varken doğrusu çadıra gitmem.

— Peki çocuklar, keyfinize bakın. Çadıra ben gideyim bari...

Bibi Han çayını bitirdi ve iki genci yalnız bırakarak çadıra gitti. Yatağın içinde sarı bir şerit gibi uzanmış Bayli, yatar yatmaz uyudu. Güzel, şafak ağarırken yavaşça kalktı ve Baylinin atının yanına gitti.

"Nasıl yapmalıyım? Atsız olmaz ki.„

Sonra ayağı ile hayvanın yularına basarak baltayı eline aldı Bayliye yaklaştı. Titriyordu. Bir an tereddüt içinde kaldı; sonra birşeye kızmış gibi, silkindi ve bir hamlede baltayı Baylinin kafasına indirdi.

— Hepimiz için!..

Uyuyan adam hafif bir inilti ile yattığı yerde hareketsiz kaldı. Güzel, baltayı çadırın arkasında yıyılmış çalılığa attı ve izlerini kaybettirmeğe çalışarak, ata bindi. Tuttuğu yol, Baba Taşhan avuluna giden yoldu.

Eğersiz hayvanın üstünde güçhalle durabiliyordu.

Sabah namazına halkan Bibi Han, alnı kanlar içinde yatan oğlunu görünce ağlamağa ve saçlarını yolmağa başladı.

Biraz sonra Baylinin atı çadırın arkasından çıkıverdi. Hayvan ince sesi ile kişniyerek sanki birşey anlatmağa çalışıyordu.

Güzel, Baba Taşhan avulu yolunun yarısına varınca, çalılıklarda eşeklere binmiş iki yolcu ile karşılaştı. At birdenbire ürktü, ard ayaklarının üzerine kalkarak, Güzeli yere attı ve bostanlara doğru kaçtı. Güzel koşarak, çalılıklara daldı. Kulaklarında, onu arayanların, arkasından koşanların seslerini duyuyor gibi idi. İzlerini kaybetmek için kendini çalılıktan çalılığa atıyordu. Nihayet yolunu kaybettikten sonra, halsiz, karşısına çıkan harmana saklandı. Fakat orada da yakalanacağını düşünerek, bostanlara kaçtı.

Artık sesler daha yakın duyulmağa başlamıştı: Güzeli hakikaten arıyorlardı!

Güzel, yeşil otlar arasında sürünerek ilerliyordu. Saklandığı bostan bir tümsekle bitiyordu. Sesler gittikçe yaklaşıyordu. Güzel, kendini müdafaa edemiyeceğini anlıyarak, başını yere koydu ve acı acı inledi.

Birdenbire ilerde, viran bir kuyu gördü. Bir saniyede tümsekten atladı ve ayaklarile taşlara tutunarak; kuyuya inmeğe başladı.

Baskıncılar yaklaşıyorlardı. Güzelin kulakları uğulduyor, eli ayağı titriyor, yüzünden, su gibi iri ter taneleri dökülüyordu.

İndiği kuyu; kuyu şeklini kaybetmiş, derin, viran, eski bir çukurdu; içinde birikmiş bayat, leş kokan su kızın genzine giriyor, nefesini kesiyordu. Bir kenarda, içeriye doğru girmiş, çömelen bir insanın saklanabileceği kadar, bir kovuk vardı. Güzel, oraya sığındı.

Baskıncıların biri kuyuya eğilerek, içeriye tükürdü.

— Ne mundar bir koku bu!

— Boşu boşuna vakit kaybetmiyelim. Oraya inse bile diri çıkmaz.

Bunu söyliyen, kuyuya tabanca ile birkaç el silâh attı. Başkaları da birkaç kurşun sıktılar. Kuyudan toz, duman gibi yükseldi.

Kalabalık içinde bulunan kadınlar, kuyuya avuç avuç kum atmağa başladılar. Bu, kurşunlardan daha fena ve daha tehlikeli idi.

Baskıncılar epiy zaman kuyunun başında beklediler. Nihayet bir tanesi:

— Yazık... Kaçırdık! diye söylendi ve arkasından kuyruklu bir küfür savurduktan sonra arkadaşlarına geri denmeği teklif etti.

Karanlık basıyordu. Kuyudan çıkmak, inmekten daha güçtü. Güzel, korkunç sığınağını terkettiği zaman ortalık tenhalaşmış ve karanlık basmıştı. Geniş bfr nefes aldı.

— Artık kurtuldum!

Ve önüne pakarak çalılıklar arasından yürümeğe başladı. Yol bilmediği ve yürürken dikkat etmediği için, tekrar kaçtığı yere, düşmanlarının çadırına geldi.

Çadırın etrafında oturanlar harekete geldiler ve yaklaşan Güzele hayretle baktılar.

Güzel, bir an içinde vaziyeti kavradı. Tereddüt onu mahvedecekti. Tabiî görünmeğe çalışarak düşmanlarına doğru yürüdü. Oturanlardan biri:

— Gel buraya bakalım, katil karı! demeğe vakit bulamadan, Güzel ince bir çığlıkla yere yuvarlandı ve dövünmeğe başladı:

— Ben bu kadar çektikten sonra bunu mu işitecektim!. Yazıklar olsun size...

Herkes şaşırdı. Bibi Han çadırdan, saçı başı perişan çıktı ve kızı görünce üzerine atıldı. Güzel, yerde yuvarlanmakta devam ediyordu.

İriyarı, siyah sakallı bir adam kıza yaklaştı ve kolundan tutarak kaldırdı. Sonra oturanlara göz işareti yaparak:

— Bildiğini anlatsın bakalım.

Güzel, yerlerde yuvarlanırken hayalinde uydurduğu hikâyeyi anlattı.

Güya, sabaha karşı Bayli onu atı sulamağa göndermiş; Güzel, ata binmiş, kocasının önünden geçerken, o şaka olsun diye, "Hışt„ diyerek kavyanı korkutmuş. Hayvan, çifte atmış ve bu çifte Baylinin kafasına isabet etmiş, sonra da dörtnala koşmağa başlamış. Güzel onu zaptedememiş, Hayvan yolda önüne çıkan eşeklere binmiş iki yolcudan ürkerek, bu sefer Güzeli de yere atmış ve boş olarak eve dönmüş. Güzel de uzun zaman yolda baygın yattıktan sonar ancak kendine gelebilmiş...

Etrafındakiler kızın hikâyesine pek inamadılarsa da, hırpalanmış bitkin hali biraz hakikate benziyordu. Bibi Han bile yumuşadı ve:

— Bunları derli toplu anlatsana deli kız!. Demek Bayliciğim kendi atının tekmesinden ölmüş. Eyvah!.. Eyvah!...

Bibi Han ağlayıp saçlarını yolarken Güzel de ona iştirak etti. Fakat Bayli'nin diğer karıları ona bir türlü inanamadıkları için adamakıllı patakladılar.

***

Bütün aile bu uğursuzluğu değiştirdikleri yere atfettiler ve bostandan, eski yere göçettiler.

Riza Kuli hapisten çıkmış ve külliyetli miktarda tiryak getirmişti. Lâkin Gulemâli daha hapiste yattığı için, esrarevi henüz boştu, tiryakiler bir türlü toplanamıyorlardı.

Dul kalmış Baylinin karıları ikide bir Bibi Hanı Güzele karşı kışkırtıyorlar, gelin kaynana kavgalarına sebep veriyorlardı.

Bir gece herkes uyuduktan sonra Riza Kuli, Bibi Hanın saç örgülerine bağlı olan (1) çadırın anahtarını çözerek, çadırın kapısını açtı ve usulcak içeriye girdi. Çadırın içinde, kilitlenmiş Güzel yatıyordu. Riza Kuli dolaşmış bıyıklarını düzeltti ve genç kızı yanağından öptü. Güzel uyandı ve yay gibi yatağın içinde doğruldu.

— Kim o?

— Korkma kızım, benim, Riza Kuli.

— Bu saatte benden ne istiyorsun?

— Birşeycik istemem yavrum... Ne isteyim? Hele sen otur da, iki lâkırdı edelim.

Riza Kuli lâmbayı yaktı ve Güzele bir mektup gösterdi. Kız omuz silkerek:

— Okumam yok ki... Okumuş olsaydım sizin gibi canavarların arasında kalır mıydım?

— Üzülme Güzel hanım, bu mektup sanadır. Ben onu sana okurum.

***

Mektup Durdu'dandı.

«Güzel-ecem! Ben, öksüzler yurdundayım. Oraya geldiğim gün müdürümüze herşeyi anlattım. O da hükûmete haber verince, Gulemâli ile öteki esrarkeşleri tuttular. Seni, çok aradıkları halde, bulamadılar. Yurdumuzda ayrıca kadınlar için yer vardır. Sen sabret. Elbette seni de kurtarırız. Esrarkeşlerin ve beylerin artık sonu geldi. Sağlıkla kal.»

Kardeşin Durdu

Riza Kuli bu mektubu okurken Güzel, gayri ihtiyarî yanına sokuldu.

— Riza Kuli amca, bunu sana kim verdi?

— Sen, yanında bana azcık yer ver de herşeyi anlatayım.

Riza Kuli, Güzelin yanına uzanmağa gazırlandı. Fakat kız onu yataktan var kuvvetile itti.

— Yaşından utanmıyor musun, be adam!

— Seni kurtaracağım; inat etme kibirli kız.

Güzeli öpmek istedi. Genç kız bir yandan erkeğin boğazına sarıldı, bir yandan:

— Bibi-ece, Bibi-ece! diye imdada çağırdı.

«Kurttan kaçarken yılana sarılıyorum» diye düşündü... Fakat hangisi daha iyi,

(1) Türkmen kadınları, anahtarları saç örgülerine bağlarlar.

hangisi daha kötü idi; kendi kendisi de bilmiyordu.

Riza Kuli telâşa düştü:

— Bağırma! Allah belânı versin, deli karı! Seni esaretten kurtaracaktım. Canın isterse, geber burada!..

— Koca eşek, senin gibi kuduruk tiryakeşin elinden bir hayır çıkar mı! Def ol şuradan!..

Bibi Han yetişinceye kadar Riza Kuli odadan sıyrıldı. Ağlayan Güzelden işin nasıl olduğunu öğrenmeğe hazırlanırken, dışardan telâşlı bir ses Bibi Hanı çağırdı. Bibi Han kızı bırakarak bu sefer avluya koştu.

— Hoş geldin Karumrat! Hayrola? Kavunları mı getirdin? İçeriye buyur da Güzel, bize çay yapsın.

Bostanlardan gelen adam uzun tüylü papakını arkaya iterek:

— Kızı çağırma Bibi-ece. Sana mühim birşey anlatacağım. Bu gece ateş yakacaktım Kulübemin arkasında çalı çırpı toplarken, işte bu baltayı buldum. Önce unuttunuz sandım. İyice baktıktan sonra, bir de ne göreyim? Baltanın üstünde kurumuş kan lekeleri... O zaman Bayliyi atın çiftesi değil, bu baltanın öldürdüğü hatrıma geldi.

Bibi Han bir çığlık kopardı.

— Elbette! Elbette!.. Amanın dostlar!. Ben ne yapayım şimdi... Gelenin elinden baltayı kaptı ve kudurmuş gibi uluyarak, Güzelin yattığı odaya koştu. Orada, henüz uyumuş kızın karnını ayağile tekmeliyerek, onu uyandırmağa çalıştı:

— Kalk uyuz köpek seni; kalk, zehirli yılan da şu baltayı gör! Ah oğlum!. Ah Baylim, biricik evlâdım...

Bağırarak, söylenerek lâmbayı yaktı ve balta sapile Güzeli rasgele dövmeğe başladı.

Güzel ne bağırıyor, ne de kendini müdafaa ediyordu.

— Kaltak! Orospu... Oğlumu hakladıktan sonra Riza Kuliye sürtünüyorsun! Konuştuklarınızı duymadım değil. Fakat buradan hiçbir yere gidemezsin, anan gibi seni de kendi elimle geberteceğim. Kanını oğlumun kanı için akıtacağım.

Güzel, bu sefer de ölümle gözgöze gelince kendini müdafaa etmek için, içinde fevkalbeşer bir kuvvet duydu.

— Bibi-ece! Ayaklarını öpeyim!.. Bir kere de beni dinle. Koynuna girseydim, Riza Kuli beni kurtaracaktı. Bunun için seni de ırmakta boğacaktı. Bunu kendisi bana söyledi.

— İspat edebilir misin?

— Allah Allah!.. Konuştuğumuzu işittin; öyle dedin ya! Bunun için bir şahide daha lûzum var mı?

— Pekalâ. Madem ki sözün doğrudur, gidelim. Onun leşini buradan çıkaralım. Yok; yalan söyledinse, cezanı bulursun.

— Ben o işi yapamam Bibi-ece.

— Yaa!.. Kıyamıyorsun demek. Yoksa onun yerine sen mi öbür dünyayı boylamak istiyorsun?

Güzelin gözü önünde: kurtulmak ve kardeşine kavuşmak ihtimali, şimşek gibi parladı. Fakat ölmek kadermiş!.. Hiç olmazsa düşmanlarının öldüğünü görecek. Kaynanasına dönerek sert ve kat'î bir sesle:

— Baltayı ver, diye emretti

Uyuyan adamın yanına balta ile yaklaşan Güzelin eli titriyordu. Riza Kuliyi öldürmek değil, uyandırarak, cadı Bibi ile çatıştırmak ve bunların biribirinin gırtlaklarını sökmelerini görmek istiyordu.

Çadırın içine kafasını sokan Bibi Han, ıslıklı sesle:

— Daha ne bekliyorsun, çabuk ol! diye fısıldadı ve etrafına bakındı. Odanın köşesinde yığılmış tiryak kutuları sanki onu çağırıyordu.

Şu Riza Kuli ortadan kaldırılırsa, bütün bunlar ona kalacaktı!. Bu kadar tiryak Bibi Han ölünceye kadar yeterdi...

Güzel, ilerlerken, Riza Kulinin uzanmış koluna çarptı. Öteki birdenbire uyandı ve karşısında balta ile duran kızın üstüne öyle bir hızla çullandı ki, Güzel kendini kaybetti.

Bibi Han, yaşından umulmuyan çeviklikle, kendi çadırına koştu; sonra birşey bilmiyormuş gibi, tekrar Riza Kulinin çadırına döndü. Kapıya yaklaşınca, dizlerine vurarak:

— Yetişin a dostlar!.. Bu kaltak şimdi de misafirlerime saldırıyor... diye bağırdı.

Hapisten çıkmış Gulemâli yetişti. Bibi Hanın eline baktığı için, her emrine hazırdı.

Riza Kuli ise, bu gece Güzel ile arasında olmuş vakayı saklamak istiyordu. Güzelin etrafındaki intikam çemberi darlaşmıştı.

Bibi Han elinde tuttuğu mangal maşasile göğsüne vurarak sesi kısılıncaya kadar bağırıyor, Gulemâliyi de kışkırtıyordu.

Akrabasının ölümünün intikamını almak istiyen Karumratla dört kişi bir olup, Güzeli odadan dışarı çıkarttılar ve döve döve ırmağın kenarına sürüklediler. Dayak altında sendeliyen kız, kâh çığlık gibi, keskin, çınlayan; kâh kırık ve fısıldıyan sesile:

— Dövün, öldürün!.. diye inliyordu. Sizinle yaşamaktansa, balıklara yem olayım...

Kendinden geçmiş olan Riza Kuli emir verdi:

— Ayaklarından tut, Gulemâli.

Üç erkek, Güzelin karnını sımsıkı kayışla bağladılar, koynuna iri taşlar doldurdular; sonra kollarından ve ayaklarından tutarak sallamağa başladılar.

Genç kız cellâtlarile alay ediyormuş gibi, her sallanışta haykırıyordu:

— Sallayın, sallayın... Küçükkün, kumlu çöllerde anam beni beşikte sallayamadı. Bari son dakikalarımda sallanayım... Doymadınız mı? Atınki, rahata kavuşayım!

Gulemâli bu sözlerden gayri ihtiyarî sarsıldı ve tuttuğu kızın bacağını bırakarak çekildi. O zaman, Karumratla Rıza Kuli bir defa daha hızla kaldırarak, gülle atar gibi, suya attılar. Fakat Güzel, suya dalmadan, belini sıkan kayış çözüldü, taşlar döküldü ve genç kız, ağırlıksız omuzlarına dökülmüş saçlarına bürünerek suya düştü.

Tahir boğulurken, sahilde yalnız kalmış olan Zühre arkasından ağlamıştı. Güzelin arkasından ağlayacak kimsesi yoktu.

***

Ümmüderya köprüsü üstünde gezinen nöbetçi asker, birdenbire durdu ve ırmağın akıntısına dikkatli dikkatli bakmağa başladı; sonra koşarak aşağı indi ve uzun bir sırığı sahile yakın suya daldırdı. Sırık, akıntıların yukardan sürüklediği ve elleri sırtında bağlanmış bir kızın saçlarına takıldı. Nöbetçi onu sudan çıkardı ve yere uzatarak kulağını göğsüne koydu, kız daha yaşıyordu. Nöbetçi havaya birkaç el silâh sıktı.

Güneş epiy yükselmişti. Nöbetçinin silâh sesine iki polis yetişti, vakadan derhal mıntaka hükûmetine haber verildi.

Güzeli siyah keçeye (1) sardılar, böylece uzun zaman kendine gelmeden, yattı.

Kendine gelince:

— Beni kim kurtardı? diye sordu.

Cevap almayınca içini çekti.

— Kim yaptı ise, iyi yapmadı... Keşke boğulsaydım!

Kuru elbiseler giydirildikten sonra Güzelin ifadesi alındı.

— Beni suya atan üç tiryakeşi Bibi Hanın çadırı yanındaki evde bulursunuz.

Polisler gittiler, fakat Güzel yalnız kalmamıştı: şehir kıyafetile bir kadın, uzun boylu, asker forması taşıyan bir genç ve küçük Durdu hızlı hızlı yürüyerek ona yaklaşıyorlardı.

Kardeşini kollarının arasına almak istiyen Güzel, halsizlikten yere çöktü.

Kadın Yardım Cemiyeti Reisi olan şehirli bayan, kendi mendiliyle kızın gözlerini siliyor; Durduyu elinden tutan genç zabit bu sahneye bakmamak için, başını öteye çevirmiş, meçhul bir notaya bakıyordu.

Biraz sonra dörtnala gelen altı asker, sert bir asker selâmile:

— Kumandanım, öksüzlere işkence eden haydutlar tevkif edilmiştir, diye haber verdi.

Kadın Yardım Cemiyeti reisi, Güzelin mektebe yazılması için lâzım gelen evrak ve mektupları hazırladı.

İki kardeş aynı akşam, ekspres trenile Tecem'i terkettiler. Tren, Koketdağı boyunca kâh sisler arasında kayboluyor, kâh kalın gövdeli bir yılan gibi beliriyor ve garba doğru ilerliyor, ilerliyordu..

Güzel, vagonun penceresinden dağların sivri tepelerine bakarak mazisinin hazin hatıralarına dalmış, vakit vakit yaşaran gözlerini ipekli başörtüsünün ucile siliyordu.

Fakat küçük kardeşinin yanında bulunması, maneviyatını arttırmıştı. Güzel gülümsiyerek onu saçlarından öptü.

Durdunun yüzü açıldı, ablasına sokuldu:

— Güzel anne, nereye gidiyoruz?

— Aşhabad'a çocuğum.

Genç kızın sesinde sevinç ve ümit titriyordu.

(1) Türkmenler suda boğulanları ayıltmak için, keçeye sararlardı.

Berlinde Bir Gece

Tercüme eden: M. Râsim ÖZDEN

— Geçen sayının devamı ve sonu —

Erkekler, kadınlar bir sıraya dizildiler ve onun kendisini kucaklamasını beklediler. Sonra, birbirinin elini sıkarak, biribirlerile kucaklaşarak kardeşlik selâmı ile biribirine samimî temennilerde bulundular.

İtalyan, bu dinî coşkunluk arasında ne yapacağını bilmediği için yürüdü ve dindarlar arasından kendisine yol açmıya koyuldu. Tam kapı eşiğini geçeceği zaman, Rus kızı, önünü kesti ve Fransızca:

— Bir an, Mösyö! Siz, yabancısınız. Kardeşlik busesini benimle teati etmek ister misiniz? dedi.

İtalyan, titremekten kendini alamadı. O, bunun bir dinî âdetten, bir mezhebi usulden başka birşey olmadığını biliyordu; ama bu şimal âdeti, dindarların bu kardeşlik an'anesi, nazarında aykırı birşeydi. Buna rıza göstermesi, kanaatine ihanetti. Sonra, şimdiye kadar kendisine yalnız husumetten başka birşey göstermeyen bu dilber kızın bu kadar nezaketle muamelesinin manâsını anlıyamıyordu. O, böyle şaşkın dururken, kız, hırçın bir sesle:

— Ne duruyorsunuz, mösyö?

Diye ciddî bir ihtarda bulununca, İtalyan:

— Bu bahtiyarlığa kendimi lâyık görmiyorum; çünkü Katoliğim.

— Hayır efendim, hayır.. Katolik değilsiniz.

— Acayıp şey.. nufus tezkeremde kayıtlı..

— Bütün bunların bir kıymeti yok. Katolik olun, olmayın.. Bunun ne ehemmiyeti olabilir? Özrünüz boş şey.. Susunuz ve beni öpünüz!

İtalyan, o kadar şaşkındı, ki kızın emrine itaat etti; onu kucakladı ve uzattığı iki yanağına dudaklarını temas ettirerek öptü. Öperken, gözleri, kızın sarı ipeğe benzeyen saçlarına daldı ve bütün mevcudiyeti, kızın bir vanilya kokusuna karışan serin nefesi içinde eridi.

İtalyan, kızı öptükten sonra geriye çekilmek istediği zaman, hâlâ, onun kollarının kendisini çektiğini hissetti ve Rus kızı kulağına şu sözleri mırıldanıyordu:

— Kardeşim.. Allah, sana, ailene saadet ve vatanına şan ve şeref versin!

— Teşekkür ederim, matmazel!

— Hayır.. böyle cevap vermiyeceksiniz. «Allah, sevdiklerinizi mesut etsin ve Rusyaya saadet versin!» deyiniz.

İtalyan, iki dudaki farkı derhal kavrıyarak, kızın söylediklerini tekrar etti. Kız, genç adamdan ayrılırken:

— Tamam, böyle... Şimdi, Allahın huzurunda kardeş olduğumuz için size Katolik olmadığınızı söyliyebilirim. Sebebi de pek basit: Siz hakikaten Katolik olsaydınız, bu gece burada bulunmazdınız.

— Öyle ama..

— Durunuz.. Ben, sizi daha fena buluyorum. Siz, büsbütün dinsizsiniz! sabrediniz; ne söyliyeceğinizi biliyorum. Kendinde, size böyle hitap etmek hakkını bulan kızın kim olduğunu bilmek istersiniz. Bunu kısaca söyliyebilirim: Bir daktilo.. Allahı bizzat görmüş olan alelâde bir daktilo!

İkisi de biran sustular. Kar savuran ve yüzleri ısıran buz gibi soğuk bir rüzgârın dalgalandığı kilise kapısının önünde dindarlar toplanıyorlardı.

Kız, kalabalığın arasında dışarıya sürüklenirken:

— Tekrar görüşmek üzere, zavallı kardeşim!

Dedikten sonra, yürürken, şuhmeşrep bir kadın edasıyle ve sesinin ahengine bir işve çeşnisi katarak:

— Dinleyiniz.. sofrada yanımda oturmaya gayret ediniz. Ben de baba Adriyanoya söylerim. Emin olayım mı?

Genç adam cevap vermedi. O da kalabalığın cereyanına kapıldı ve kendini kar ve rüzgârın altında buldu. Kürkünün yakasını kaldırırken, kendi kendine:

— Evet, ama küçük hemşirem bana biraz delişmen gibi geliyor.

Diye mırıldandıktan sonra, Fransız hükümdarı Dördüncü Hanrinin: "Baba Bakko, onun busesi bir itabe değerdi.," diye şöhret bulan sözüne nazire olabilecek birkaç söz daha gevelediyse de, bu açık yakalı sözleri rüzgâr kaptı, götürdü.

III

Köşkün salonu iyice süslenmiş denecek halde idi. Büyük bir sofranın etrafına yerleşen davetliler, İtalyan misafire karşı bir cemile göstermek için hep Fransızca konuşuyorlardı. Öyle güzel bir Fransızca, ki onların Fransız olmadıklarını bilmeyenler, ırk ve milliyetlerini tefrikte güçlük çekerdi. İtalyan da, tam Fransız şivesi ile konuşulan ve kendini alâkadar etmek için özenilerek bulunmuş olan mükâleme mevzuları karşısında yavaş yavaş yabancı bir mahitte olduğunu unuttu.

Baba Adriyano, onu salonda hazır bulunanların çoğuna takdim etmişti. O, şimdi ufuletmiş olan eski Rus sarayına mensup birçok şöhretli şahsiyetlerin, yarım ilâhların, baştan ayağa kadar asalet olan madamların önünde, her defasında yerlere kadar eğilmişti. Böylece, sofranın etrafını devrederek, ortasında papasın yeri bulunan, şeref mevkiine gelmişti. İşte burada, kendisini hürmetle dinleyenlere birşeyler anlatan "âhretlik„ inin önünde bulunmuştu. Takdim etmek isteyen papasa, sesine biraz istihza karıştırarak:

— Matmazelle biraz evvel teşerrüf ettim.

Deyince Adriyano, tebessüm ederek cevap verdi:

— Evet, biliyorum; Prenses Tatyana Harkof, bana sizden bahsetti.

— Prenses mi?

Bu anda, kız atıldı:

— Evet... Daktilo.

Dedikten sonra, papasa hitap etti:

— Onun yeri, burada, benim yanımda değil mi, Baba Adriyano?

Papas kollarını geniş geniş açarak, büyük bir inşirahla tastik etti ve sonra yerine oturarak papaslık ciddiyetini takındı. Herkes sustu. Papas dua etmeğe başladı.

Kız, papasın kısa duasını, yanına yerleşen İtalyana şöyle tercüme etti:

— Üzerimize Allahın rahmetini davet ediyor. Siz de "amin!„ deyin!

Genç adam, bir minimini kızın hevesine uyan bir insan gibi itaat ederek:

— Amin!

Dedi.

Sofraya, aralarında meşhur «Paska» olduğu halde hep Rus yemekleri geldi. İtalyan bir müddet etrafını seyretti; mükâlemeleri dinledi. Prenses te pek az konuştuğu için, yine yabancılığını hissederek sıkılmaya başladı. O, Tatyana ile pek az konuşmuştu, amma onun Mohilefte doğduğunu, şimdi yirmi üç yaşında bulunduğunu, on yedi yaşında evlenerek yirmi yeşında dul kaldığını öğrenmişti.

İtalyan, sıkıntısını gidermek için bir mükâleme zemini aradı ve bulduğunu da zannetti. Sakin, fakat biraz müstehzi bir tebessümle:

— Affedersiniz, madam! Allahı ne vakit gördüğünüzü bana söyler misiniz?

Tatyana, bütün sükûnetile ve tereddüt etmeksizin cevap verdi:

— Geçen Paskalya yortusunda..Tam bir sene evvel.

— Ya! Öyle mi? Ne şekilde idi?

— Bir kilidin anahtar deliğinden süzülen pek ince bir ziya hattı şeklinde.

İtalyan, bu cevap önünde, yan gözle genç kadının yüzüne baktı ve alt dudağını ısırdı. Prenses Tatyana Har-

kof'un aklî muvazenesinden, artık, tamamile şüphelenmişti. Böyle narin bir kadının uğradığı musibetlerden sonra aklını oynatmaması kabil miydi?.

Genç adam, mükâleme mevzuunu, daha başka, daha hafif şeylere dökmek lüzumunu hissettiyse de prenses, sözüne devam etti:

— Allahı nasıl gördüğümü, size, burada anlatmak isterdim, ama, görüyorsunuz, çok gürültü var. Burada, buna imkân yok. Bakınız, size, bunu anlatmak vesilesini bulabileceğim. İşte, sofradan birisi kalktı. Biz de kalkabiliriz. Zaten, sofrada, artık yalnız erkekler kalacak, gidelim.

İtalyan, bu teklife uymaya lüzum görmediği için, yalnız bir:

— Nereye?

Demekten kendini alamadı.

— Nereye olacak? Odama. Odam, koridorun nihayetindedir ve tamamile tenhadır. Kapıyı kapayınca, bizi kimse rahatsız etmez. Burada ise.. Baba Adriyano ile madamlar gidince, insan kendini biraz kaybeder.

İtalyan, genç kadına, söylediklerini anlamamış gibi yahut işittiklerine mana vermekte güçlük çeker bir insan tavrile baktı. Daha doğrusu, bu garip şahsiyet önünde kendi temyiz melekelerinden şüphelenmiye başlamıştı. Öyleya, seyahatlerinde, buna benzer ne maceralar geçirmişti. Yoksa, bu da mı onlara benziyen bir şekil alacaktı?

Düşünürken, gözlerini gözlerine dikmiş olan ve beyninde geçen şeyleri seyreder gibi bakan perensesin önünde, her an, biraz daha gülünç bir vaziyete düştüğünü anlamaktan eza duyuyordu. Gözlerinde, birdenbire çakan müphem, karanlık bir istifham şimşeğile genç kadının gözlerinin içine baktı. Kadın, hiç irgilmedi. Gözlerinde yayılan safiyet berraklığı bulanmadı. Bu gözler, gölgesiz bir ruhun aynası gibi lekesizdi. Kendi kendine.

— Yalnış birşey mi yapacağım? Zaten, delilerin önünde mantıkla hareketin ne manâsı var?

Dedikten sonra, ayağa fırladı.

IV

Küçük demir bir karyola.. üstünde, örselenmekten kıymetini çok kaybetmiş bir kürk örtü.. üzerinde birkaç bavul bulunan aynalı bir dolap.. üstünde kıymetli şeylerin yanında değersiz yayılan bir konsol... Yırtık iki koltuk.. üzerinde, birbirine karışmış kitaplarla gazeteler bulunan bir masa.. bir paravana ile ayrılmış bir lâvabo.. bir de, tiftiklenmiş bir Türkistan halısı.. duvar boyunca, gümüş aizze tasvirleri arasında sararmış fotografiler.. Hulâsa, burası, iflâs etmiş bir asilzadenin ikinci derecede bir otelde işgal ettiği odaya benziyordu.

Genç Perenses, misafirinin karşısına oturunca:

— Ne düşünüyorsunuz?

Diye sordu.

— Hiç birşey, perenses.. bekliyorum.

— Rica ederim: Perenses kelimesini bir tarafa bırakınız. Ben, günde ancak birkaç mark alan Verhaym mağazalarının bir daktilosuyum, fazla birşey değil... Bana, Tatyana diye hitap ediniz. Sualimi "benim hakkımda ne düşünüyorsunuz?„ şeklinde tefsir ediniz.

Genç adam, omuzlarını silkti ve ne cevap vereceğini tayin edememekten gelen sıkıntısını saklamak için tebessüm etti.

— Ben, biliyorum.

— O Halde, siz söyleyiniz.

— Buna lüzum yok. Yalnız, sizin hakkınızda ne düşündüğümü söyliyebilirim.

— Peki.. Söyleyiniz.

— Benim alâkamı celbediyorsunuz...

— Ben.. Ben mi?

— Evet, siz.. Ve o suretle ki cidden ve ta kalbimden size acıyorum.

İtalyan, bu sözlerin nahoş tesiri altında kımıldandı; fakat çabucak kendini topladı. Muhatabını merakla, alâkayla tetkike başladı. Sonra, onun gülüşünü bertaraf etmek için:

— Benim aziz ve sevimli hemşirem. Kendimi iyi bildiğimi size temin edebilirim. Yaşadığım muhitlerde, bana merhametle bakanlar olduğunu pek te hissetmedim.

Genç kadın, biraz dalgın, cevap verdi:

— Olabilir.

— Neyse.. Siz beni buraya, bir hikâye anlatmak şerefini vermek için getirmişdiniz.

Genç kadın, bu müstehzi sözlerin tesirile dalgınlığından ayıldı ve gözlerini indirerek birkaç saniye derin bir düşünceye daldı. Odanın sükûnunda, bir küçük sobanın mırıltısı duyuluyordu. Bitişik odaya, şarkı söyleyen birisi.. arkasından da birkaç kişi daha, ayni şarkıyı söyleyerek girdi.

— Baba Adriyano, sizden teveccühle bahsetti. İstihzanız, belki de tabiî bir halinizdir. Sizi şimdi tecrübe edeceğim.

— Rica ederim, madam! Ne suretle?

— Size birşey hediye etmekle.. Bu, bir gecelik misafirimize Paskalya hatırası olacak.

Bahriyeli, bu anda, bir darbe ile dörtte üç sersemlemiş bir adam vaziyetinde idi. Bugüne kadar hayatına karışan birçok kadın tiplerinden hiçbiri, âmirane denecek kadar tok sözlü, muaşeret âdâbını istihfafla karşılayan, güzelliğinden habersizmiş gibi kadınlığına hiç ehemmiyet vermeyen bu genç kadına benzemiyordu.

Hayretle mırıldandı:

— Bir hediye mi?

Genç kadın ona cevap vermeden kalkmış, bir çekmeceden beyaz kadife kaplı bir kutu çıkarmıştı. Bahriyelinin yanına dönüp te oturduğu zaman, kutunun üstüne mıhlanmış gümüş haçı dindarane bir hürmetle öptü. Sonra, adeta birşeyi incitmemiye dikkat eden ellerinin nazlı hareketi ile kutunun kapağını açtı ve oradan kocaman bir demir anahtar çıkardı.

— Mucizelere inanır mısınız?

— Hayır, madam.

Bu sözlerin söyleniş tarzı, genç kadının güzel dudaklarında bir tebessüm uyandırdı:

— Hayatıma ait anlatacağım şeyler sizi alâkadar eder mi?

İtalyan, tereddütlü bir tasdikle:

— Şüphesiz, madam.

Diyebildi.

V

— Bana, böyle birkaç mark ücretli bir daktilo olmazdan evvel, başkasının canını çok sıkmamayı, yani insanın kendisinden, mümkün olduğu kadar az bahsetmesini öğretmişlerdi. Bu gece bu kaideden ayrılışımı mazur görünüz. Hadisenin, lüzumsuz yerlerini de anlatmıyacağım. Dünyada, en haklı şekvalar bile pek kısa olmıya mahkûmdur; bunun için kendi felâketlerimden bahsetmeye lüzum görmem.

Genç kadının sesindeki acılıkta sinsi bir istihza zehri vardı. İtalyan, bunu, hissettiği için, omuzları kırbaçlanmış gibi öne doğru eğildi ve:

— Rica ederim, sesinizin ahengini değiştiriniz!

Dedi.

Küçük prenses, kelimenin her hecesi üzerinde durarak:

— Pekâlâ!

Diye cevap verdikten sonra sözüne şöyle devam etti:

— Zevcim, harbin bidayetinde ağırca yaralandı. Bu yüzden, geri hizmetlerine geçti. Paytahtta ve sarayda, çabucak, parlak bir mevki sahibi olduk. Biz de, o zaman eyaletlermizdeki halkın çoğu gibi pek dindar idik. Anlıyorsunuz ya.. Pek genç idik ve kocamla ben biribirimize kâfi geliyorduk. Bir gün Çarlık çöktü. Kerenski, hükûmet reisi oldu. Rusya, bu muvakkat hükûmet günlerinde anarşi kaynağı oldu.

Genç kadın, biran gözlerini kapadı ve derin derin içini çekerek nefes aldı:

— Bu kargaşalık arasında, bütün aile efradından bir tek ben kurtuldum. Beni hayata bağlayan alâkanın mânasını hâlâ anlıyamadım. Bir gün, bitmez tükenmez bir yürüyüşten sonra, kendimi Haskov yolunda buldum. Odesaya, denize doğru gidiyorum. Üstümde, bir köylü kadının verdiği paçavra gibi bir elbise vardı. Firar arkadaşım da kontes Ksamiskef idi. Bu kadın, Polonyalı olduğu için oraya gitmeğe karar vermişti. Perişanlığımız, bitkinliğimiz bizi tanınamıyacak bir hale getirmişti. Beraberimde, içinde kocamı ve çocukluğumu hatırlatacak yadigârlar bulunan bir çekmece vardı. Böyle bir ihtiyatsızlık berbat bir netice verdi.

Dedim ya.. O günlede kimkime idi. Bir köyden geçiyorduk. Çekmece nazarıdikkati celbetti ve kıyafetimize bakarak bizi hırsızlıkla itham ettiler. Tesadüfen, ilk evvel yol arkadaşımı isticvap ettiler. Zavallı kadın korkudan kendini müdafaa edebilecek halde olmadığı için karşısındakileri tatmin edecek bir cevap veremedi. Derhal kurşuna dizildi. Sıra bana geldiği zaman köy hâkimi ismimi sordu :

— Tatyana Harkof.

Dedim. Hâkim, orada bulunan köylülere :

— Bu kadın aleyhinde söz söyleyecek kimse var mı?

Diye sordu. Beni kimse bilmiyordu. Aleyhimde şehadet eden kimse olmadığı için serbest bırakıldım ve yalnız başıma yoluma devam ettim. Yalnız başıma mı? Hayır! Benim, maneviyetim bana arkadaşlık ediyordu. Açlıkla, soğukla ve yorgunlukla mücadele ederek, bana rehberlik eden dinî hislerimden kuvvet alarak yürüyordum. Yolda, ellerinde Amerikan komisyonu tarafından verilmiş bir yol tezkeresi bulunan beş kişilik bir firarî kafilesine tesadüf ettim. Tezkerede yolcuların adedi ve isimleri yoktu. Aile namına verilmiş bir vesika olduğu için ben de onlara katıldım.

Tam, yolculuğumuzun sonuna geldiğimiz zaman, bir çete tarafından yakalandık. Pasaport İngilizce olduğu için, meramımızı kimseye anlatamadık. Bizi, bir izbeye sokdular ve isticvaba başladılar.

Beraberinde bulunduğum erkeklerden biri, bizim, Amerikada doğmuş Ruslar olduğumuzu söyledi. Biri de yanında saklı bulundurduğu bir altın saati adama verince şiddet gevşedi. Çete reisi :

— Peki.. dedi. Evrakınızı, Odesa yakın olduğu için Amerika konsolosuna göndereceğim. Tahkikat müsbet çıkarsa sizi serbest bırakacağım.

Dedi ve bizi izbede kapadı.

Dedim ya.. Ben, maneviyete sarılmıştım. Durmadan dua ediyordum. Yanımdaki erkekler bu halime içerliyorlardı:

— Bırak şu budalalığı.. Böyle boş şeylerin ne faydası var?

Diyorlardı. Ben, ince bir ziya hattı süzülen anahtar deliğine gözlerimi dikmiş, dualarımı mırıldanmakta devam ettim.

Akşama doğru, çete reisi geldi. Gönderdiği adamın, civarda bir yere gittiği için Amerika konsolosunu bulamadığını, evrakı dairesine bırakarak avdet ettiğini, sabaha kadar bir cevap gelmezse, bizi şüpheli firarilerden addederek sabah şafakla beraber kurşuna dizeceğini söyledi.

Geceyi, ne ıstıraplar içinde geçirdiğimi tahmin edemezsiniz. Tuhaf değil mi, kurtuluş ümidim, bir türlü sönmedi.

Sabah olmaya başladığını, yine anahtar deliğinden süzülen o ince ziya çizgisinden anladım. Ben, benim gibi ötekiler de, izbenin karanlığı içinde, gözlerimizi anahtar deliğindeki aydınlık noktasına diktik. Bu aydınlık, yavaş yavaş yaldızlandı ve pek ince bir parıltı çizgisi halinde bana kadar uzandı ve etrafıma dağıldı.

Bu sırada kapının önünde ayak sesleri dalgalandı. Hepimiz ayağa fırladık ve ağlaşarak birbirimizle kucaklaştık, helâllaştık. Sonra, gözlerimiz anahtar deliğinde, bekledik.

Ziya, birdenbire söndü. Deliğe giren anahtar dönmeğe başlayınca, oradan kurtulan ışık kıvılcımları, odanın içinde, şurada burada, titreşiyordu. Kendi kendime :

— Allahım ! Bizi kurtar!

Diyordum. O gün, tam bir sene evvelki paskalye sabahı idi. Ben ıstırap hümması içinde idim; ne yaptığımı bilmeden sayıklıyordum. Gözlerimin önünde, bir ziya kıvılcımı birdenbire büyüdü, genişledi ve bir yüz şekli aldı. Bir an, mütebessim bir çehre gibi parladıktan sonra söndü. Ben, bir dinî heyecan içinde diz çöktüm.

Buna, rüyet hezeyanı diyeceksiniz. Durunuz! Anahtar, delikde, ziya kıvılcımını titreterek dönüyordu; fakat kilit bir türlü açılamıyordu. Anahtar çıkarıldı, tekrar deliğe sokuldu. Yine döndü; fakat beyhude...

Çete reisi, sinirli sinirli söyleniyordu. Şafak söktüğünü, idam vaktinin geçtiğini, bizi, ancak ertesi sabah kurşuna dizmeğe mecbur kaldığını, bugünlük bir çilingir getirtip anahtarı tamir ettirmekten başka yapacak birşey kalmadığını homurdanıyordu.

Saatler geçti. Kapının önünde ayak sesleri duyulmadı. Nihayet.. Bir gürültü oldu. Çilingir mi? Dinleyiniz efendim! Emin olunuz, ki hakikati zerre kadar tahrif etmiyorum.

— O halde.. Amerika konsolosu..

— Evet.. Konsolos dairesine gelince, mesele kendisine anlatılmış. Bir dakika kaybetmeden bulunduğumuz köye hareket etmiş. Konsolos, izbemizin kapısı önüne gelince, bize geldiğini bağırdı. Biz de ne dediğimizi bilmeden birşeyler mırıldandık. Dedim ya.. Ortada bir hükûmet, bir idare yok. Konsolos, nöbetçiye kapıyı açmasını emretti. O da, kilidin bozuk olduğunu anlattı. Konsolos, anahtarı istedi ve deliğe soktu. Anahtar, daha ilk dönüşte vazifesini gördü; odaya, birdenbire ışık doldu; kapı açılmıştı.

İlk işimiz, kilide koşmak oldu. Kilitte hiç bozukluk yoktu. Konsolos, bizim bu hareketimizi, korkumuzun neticesinde bir cinnet hezeyanına tutulduğumuza hamlederek, bizi kendimize getirmiye çalışıyordu. Meseleyi kendisine anlattığımız zaman, Anglikan mezhebinde olduğu halde haç çıkardı ve nöbetçiye para vererek ondan aldığı anahtarı bana hediye etti. Bu, işte o anahtardır!

Genç İtalyan, ayağa kalktı ve anî bir heyecan içinde dudaklarını ısırdı Gözleri, bir genç kadına, bir anahtara gidiyordu. Prenses, sesini bütün tatlılaştırarak:

— Şimdi mucizelere inanabilir misiniz?

Diye sordu.

Bahriye zabiti başını eğerek :

— Evet...

Diye mırıldandı. Tatyana, o zaman, dilber dudaklarını İtalyanın kulağına uzattı ve :

— Kardeşim! Allah, sevdiklerini mes'ut etsin ve vatanına şan ve şeref versin!

Dedi.

İtalyan, yüzü genç kadının ipek saçları içinde olduğu halde mırıldandı:

— Hemşirem! Allah, sevgililerine huzur ve sükûn ve Rusyaya saadet nasip etsin !

Biribirinden uzaklaşırken, İtalyan genç kadının elini öperek veda etti.

VI

Madam la prenses Tatyana Harkofa :
Tegelde, « Müstaceldir »

Londraya hareket etmezden evvel, sizi tekrar görmeme müsaadenizi dilerim. Tegel'de geçirdiğim dün gecenin bir rüya olmadığına kendimi inandırmak ve bu vesile ile bu tesadüfün indimde ne kadar kıymetli olduğunu arzetmek istiyorum. Hürmetle ellerinizden öperim.

Hayranınız C. S.

C. S. Splandid otelinde, Berlin.

Efendim.

Bana, pek çabuk hislerinizi ifşa ettiniz; halbuki benim kadınlık insiyakım, bana, sizi tekrar görmekle, hayatımın en tatlı anlarından birini temsil eden dün geceki saadetimin hatırasını örseliyeceğimi ihsas ediyor. Nazarımda hiçbir his, bir kardeşi, Allaha iman ettirmeye hizmet eden bir pusenin verdiği hazza tekabül edemez. Bunun için, gözlerimi her kapadıkça, önümde, yalnız sizi göreceğim. Bu saadet, sizin bana paskalya hediyenizdir ve onu kalbimde lekesiz muhafaza etmiye ahdettim. Siz de, benim hatıramı öylece saklayınız. Gelmeyiniz. Allaha ısmarladık!

Tatyana Harkof

No: 25

— 4 —

Ve kuyunun ağzı üzerindeki taş büyüktü. Ve oraya bütün sürüler toplanırlardı ve taşı kuyunun ağzından yuvarlayıp koyunları suvarırlardı. Ve yine taşı kuyunun ağzı üzerine korlardı.

Takvim 29 - 3

Ertesi akşam hava karardıktan sonra Abdullahla gizlice çiftlikten çıktık. Üzerimizde bir köylü elbisesi vardı. Atları istasyona doğru sürerken Abdullah sinsi sinsi gülüyordu:

— Babam duyarsa, bana iki misli kızacak beyefendi. Sizi baştan çıkarıyorum.

— Ben karışmam, cevabını sen vereceksin.. Bari güzel yosmalar var mı?.

— Ben gündüzden haber saldım. Gözneli Ayşeyi getirecekler..

— Hani, bir parmak kaşlı, koskoca benli iri kadınlardan biri...

— Görünce şaşarsınız bey, yosmalar buralarda hep sizin tarif ettiğiniz gibi amma, Gözneli Ayşe böyle degil.. Parası, pulu, toprağı hayvanı olan bir kadın.. Keyfi için oynar, keyfi için eğlendirir. Şehirde bile böyle bir kadına güç rast gelirsiniz. Dört sene var ki, dağlardan, cünbüşlerden elini ayağını çekti. Hiç kimse artık onu eğlence âlemine sokamıyor. Geçen yıl trende rast geldim. Kulağının arkasına iliştirdiği gelincik ile gözüme çok güzel göründü. Bir yolunu bulup konuştum, bana hiç te vahşi davranmadı. Canım isteyince onu çağırtabiliyorum. Bir defa olsun « gelmem! » demedi.

— Sana vurgun olsagerek..

— Öyle amma, ben ondan hoşlanmıyorum, sadece güzel, sadece iyi oynuyor.. Beni çekmiyor, hattâ dört ay var ki, onu görmedim.

İstasyonu geçtikten sonra yukarılara doğru, bağlar ve bahçeler arasındaki yollardan Kara İsalıya yaklaşmağa başladık. Nihayet bir küçük su başında Abdullah yere atladı, hayvanımın dizginlerinden tutarak benim, attan inmeme yardım etti. Küçük tozlu yoldan bir bağ içine girdik. Abdullah keskin bir ıslık çalarak ilerideki bağ kulübesine haber gönderdi. Piraz sonra iki gölge koşarak geldi:

— Abdullah, geldin mi?.

— Benim.. Herşey hazır mı?.

— Evet.. Beyefendi bize şeref veriyorlar galiba...

Karanlıkta bu iki gölgeden birini seçmeğe çalışarak Abdullaha sordum:

— Arkadaşın olacak.

— İkisi de lise arkadaşım, şimdi size tanıtırım.

Kulübeden içeriye girince, yüzüme büyük karpit lâmbalarının ışığı çarptı. Gözümü bu bol ışığa alıştırırken, tam karşı sedir üstünde bir kadının ayağa kalktığını, başını silkerek saçlarını geriye attığını gördüm. Abdullah bana iki genç arkadaşını takdim etti: ikisi, eşraf çocuklarıydı. Sonra karşımda duran Bol şalvarlı, dar gömlekli kadını işaret etti:

— İşte Gözneli Anşe... Ne koca rastıklı kaşları, ne de iri kara beni var..

Kadın vahşi bir gülüşle yüzüme baktı. Göğsü, dar gömleğini patlatacak gibi muntazam ve güzel çizgilerle taşmıştı. Kumral saçları kabarık kabarık ensesine dökülmüştü. Başındaki beyaz başörtü ancak tepesini kapıyordu. Dizinin birini bükmüş, kalçası sağa doğru kaymıştı. İnce, çok ince ve müteharrik bir beli vardı. Oynaştıkça bu bel tatlı bir inhina ile kıvrılıyor ve göğsünden omuzlarına doğru şaşyedici bir ürperme dalgalanıyordu. Bakışmalarımız uzun, çok uzun ve manalı bir şekilde devam etti. Bu sessizliğin Abdullahı da, iki arkadaşını da hayrete düşürdüğünü hissedince oynaştım ve güldüm:

— Niçin ayakta duruyoruz, oturalım! dedim.

Abdullah, tatlı bir gülüşle yüzüme bakarak:

— Oturalım beyefendi, dedi.

Ve sonra kulağıma eğilerek fısıldadı:

— Ne koca rastıklı kaşları, ne de iri kara beni var değil mi beyefendi?

— Abdullah, gücendin mi?.

— Anlamadım.

— Kıskanıyor musun, diyorum.

— Sizden mi? Delirdiniz mi?. Ben Ayşeyi sizin için getirttim. Sizin, kadınlar gözündeki kudretinizi ben anlamadım mı sanıyorsunuz?. Ah, bu benim için çok güzel bir deneme oldu. Şimdi bakın, yeni bir tecrübe daha yapacağım.

Beşimiz de büyücek bir sofranın etrafına oturduk. Sofra en güzel mezelerle donanmıştı. Küçük sürahilerde buğuları dışarı vurmuş buz gibi rakılar vardı.

Abdullah Ayşeyi benim yanıma oturtmuş ve kendisi de tam karşımıza geçmişti. İlk kadehlerden sonra hava birdenbire tatlı, kokulu bir hal aldı. Ayşe biribiri ardına dört kadehi yuvarladıktan sonra diz üstü oturduğu yerde yavaş yavaş bana doğru meyletmeğe başladı. Abdullah ikide birde yüzüme bakıyor, tatlı, sevgi dolu gözlerle gülüyordu.

Bu çocuğun ne cana yakın bir sevimliliği vardı. Bana hayrandı, beni herşeyden, herkesten üstün seviyordu. Hiçbir taşkınlık yapmıyor, daima terbiyeli ve hürmetkâr konuşuyordu.

Bir aralık arkadaşlarından biri dayanamadı, dedi ki:

— Beyefendi, biz zatıâlinizi gıyaben tanıyoruz; hattâ buna gıyaben değil, simaen desek daha iyi olur. Hattâ Adana lisesinde « Doktor Süleyman » ı bilmeyen talebe yoktur. Çünkü Abdullah sizden bize o kadar çok bahsetti. Fotoğrafınızı Abdullahın, küçük komodininden sık sık çıkardı. Mütalea zamanları komodinin üstünde dururdu. Muitler, muallimler bile Abdullahın sizin resminize bakarak çalışmakta hız aldığını bilirlerdi. Siz, bizim için cidden hürmete lâyık bir adamsınız.. Hayır, sözümü kesmeyin, sadece hürmete lâyık değil, örneğe değer bir adamsınız. Çünkü sizin aşk hikâyelerinizi de ezbere biliyoruz.

Abdullaha baktığım zaman onu yine tatlı tatlı güler buldum!

— Abdullah, beni dile düşürmeni affetmiyeceğim..

— Fakat aşk bir suç değil ki... Çiftlikte beni sorguya çektiğiniz gecede bu suçun mevcut olmadığına karar vermemiş miydik?.

— Ah haylâz, kendini müdafaa etmesini ne de güzel biliyorsun.

Biz bunları konuşurken Ayşe birdenbire kolumu tutarak yüzüme baktı:

— Böyle, benim anlamadığım şeyler konuşmayın, dedi. Biz buraya eğlenmeye gelmedik mi?.

Gözlerinin içindeki küçük kahve rengi benekler parlıyordu. Dudaklarını açık ve garip bir şekilde sarkık tutuyor ve dişlerinin arasından küçük kırmızı dili görünüyordu:

— Eğlenelim kızım, dedim. Sen türkü söylemesini bilir misin?.

— Elbette.,

Abdullah söze karıştı:

— Ayşe, Çukurovada en güzel türkü söyleyen kadındır.

Ayşe elini kolumdan çekmeden mırıldandı:

— Bu gece daha güzel söyliyeceğim..

Abdullah mânalı mânâlı yüzüme bakıyordu.

Hepimizin de başları dönmeğe başlamıştı. Kanımızda coşmak, köpürmek, akmak ve çağlamak arzusu kabarıyordu. Abdullahın iki arkadaşı, sırtlarını duvara vererek ağızlarına sıgaralarını koymuşlar, Ayşenin türküsünü beklemeğe başlamışlardı.

Ayşe, kolunu koluma sokarak küçük, beyaz elini koltuğumun altına kadar uzattı ve parmaklariyle pazumu sıktı, sonra başını omuzuma dayadı, Abdullaha son defa anlamak ister gibi baktı. Onun tatlı, güzel ve rahat gülüşünü görünce başını omuzuma dayadı. Gözlerini kapadı. İçten, temiz ve pürüzsüz bir sesle, güzel bir köy şarkısı söylemeğe başladı. En güzel, en mânalı kelimeleri kullanırken başını kaldırıyor ve yüzüme tatlı tatlı bakıyordu.

Söylediği, mânalı bir şarki idi. Dağ başında babasının davarlarını güden bir delikanlı, aşağıda vadideki köyde kalan sevgilisini çağırıyordu. Gözneli Ayşe küçük elini bazan yumruk haline getirerek koltuğum altında oynaştırıyor, diğer eliyle de omuzumu okşuyordu. Karpit lâmbasının kulübeye yayılan ışığı sanki gittikçe azalıyordu. Bu, yanıbaşımda vücudunu gittikçe daha fazla bana sokan kadının vahşî, ham kokusu burnuma kadar yükseliyordu. İkide birde başımı kaldırıp Abdullaha bakıyorum. Delikanlı, gaşi olmuş gibi sadece dinliyor.. gözlerini kapamış ve bütün âlemden sıyrılıp çekilmiş gibi... Ayşenin, omuzlarımda gezinen küçük eli nihayet yüksele yüksele ensemde durdu. İnce parmaklariyle saçlarımı okşuyor, kulaklarımı oğuşturuyor ve çene kemiklerimi parmaklariyle çimdikliyordu. Kolumu kaldırıp beline attığım zaman birdenbire vücudu bir lâstik gibi gerilip kısaldı ve söylediği şarkıyı kesiverdi.

— Neden durdun Ayşe!.

Gözlerimin içine bütün sıcaklığıyle bakarak:

— Artık söyliyemem! dedi,

Abdullah büzüldüğü yerden doğrularak:

— İçelim! diye mırıldandı.

Beşimiz de biribirimizi takiben kadehleri yuvarladık. Billûr gibi sürahilerden rakı dolduran Ayşe, gözleri parlıyarak:

— İçelim! dedi.

Bu birbiri ardına içiren içki, bir anda bize daha coşkun bir hal verdi. Abdullah oturduğu yerden dikilerek Ayşeye baktı:

— Bu âleme bir tek ceylân yetmiyor. Küçük Emineyi de çağırtalım...

Abdullahın iki arkadaşı birden canlandılar:

— Küçük Emineyle Silifkeli Naciyeyi, Kasım kızını da getirelim!.

Abdullahın bakışından anlıyorum ki, bu arzuların müsaadesi Ayşeden çıkacaktır. Ayşe, öylece, bana sokulmuş vaziyette, sanki söylenilenleri duymuyormuş gibi duruyordu, Abdullah kısık bir sesle:

— Ne dersin Ayşe, Küçük Emineyle Silifkeli Naciye, Kasım kızı gelsinler mi?.

Ayşe, kolumu göğsü üstünde daha çok sıkarak:

— Siz bilirsiniz, isterseniz gelsinler!. diye mırıldandı.

Abdullah dinç bir kahkaha atarak:

— Duydunuz mu Süleyman bey, gelsinler, diyor. Bu, ikinci tecrübem. Ayşe eskiden kendisinin bulunduğu âleme tek kadın sokmazdı.

Abdullahın iki arkadaşı derhal ayağa fırlayıp çıktılar. Beş dakika sonra içeriye kör bir kemençeci girdi. Abdullah onu bir köşeye oturttu:

— Sadıkla Kemalin gelmesi uzun sürer, dedi. Sen hemen bir oyun havası çal..

Kör kemençeci burun deliklerini kabartarak, tıpkı bir köpek gibi etrafı kokladı. Sonra kısık bir sesle:

— Yanınızda karı var değil mi? dedi.

— Evet..

— Gözneli Ayşe mi?.

— Nereden anladın hacı?

— Gözneli Ayşe üzüm kokar da, ondan.

Ayşe bol, kıvrak bir kahkaha atarak başını yüzüme yaklaştırdı:

— Ben gerçekten üzüm mü kokuyorum!. Kokla beni bey..

Küçük eliyle bir omuzuma asılarak gözlerini kırpıştırdı. Burnuma taze, keskin, güzel bir üzüm kokusu çarptı. Başımı sallıyarak:

— Evet, dedim. Üzüm kokuyorsun.

— Hayır, öyle uzaktan, itler gibi koklama... Hayır.. böyle.. böyle..

Yüzünü dudaklarıma ve burnuma sürerek mırıldandı:

— Kokla!..

Bembeyaz yüzü bir ateş gibi yanıyordu. Şakaklarını, yanaklarını, çenesini ağzımda dolaştırırken nihayet dudaklarını dudaklarıma bıraktı, gözlerini yumdu, uzun uzun,, kemençe sesi gelinceye kadar öylece kaldık..

Abdullah bir raf üzerinden birşeyler indirmeye çalışıyordu. Kör kemençeci kıvrak, oynak bir hava çalmağa başlamıştı. Ayşe bu havayı duyar duymaz birdenbire kollarının bütün kuvvetile beni arkaya doğru itti ve ayağa fırladı. Şalvarını yukarı çekerek göbeği üstüne kuşağına sokmuş ve çılgın bir şekilde oynamağa başlamıştı. Yuvarlak omuzları ince beli üstünde kıvrılıp titriyor ve kalçaları bütün güzelliği ile dönüyordu. Yanıbaşıma gelen Abdullah:

— Ayşeyi bu kadar coşkun görmemiştim, dedi. Bu gece ölür de, çılgınlıklarını yerine getirmeden duramaz!..

Ayşe ayaklarını kıvırıp dönüyor, bükülüyor, dizini yere vuruyor, bir anda koşup yanıma geliyor, diz çöktüğü yerden başını geriye vererek bükülüyor, bükülüyor, başını dizlerime koyuyor, sonra yeniden sıçrayıp uzaklaşıyordu. Abdullah, kemençecinin yanına kadar gidip birşeyler söylerken, Ayşe yeniden geldi, ters yüzü diz çöktü, sonra başını ve gövdesin geriye attı. Elimle omuzlarından tuttuğum zaman, kollarını uzattı ve başımı birdenbire avuçlarıyle kavrayarak yüzü yüzümü buldu, uzun uzun, bütün canı ile dudaklarımı öptü. Sonra birdenbire sıçradı, ayağa kalktı, bir iki defa kıvrılıp döndükten sonra, parmaklarını gömleğinin iki yanına geçirdi ve hızla çekti, beyaz gömlek bir anda yırtılıp omuzlarından aşağı, sıyrıldı. Ayşenin güzel göğsü, omuzları, kolları ve beline kadar bütün gövdesi meydana çıktı.

Beli üzerinde sarkan gömleğini çıkarmadan yeniden, fakat daha kıvrak, daha canlı, daha heyecanlı oynamasına devam etti.

Yanıbaşımda duran Abdullah hayretten gözleri açılmış, mırıldanıyordu:

— Ayşe çıldırıyor, hiç yapmadığı şeyleri yapıyor!. Ah, siz harikulâde bir adamsınız Süleyman bey.. kadınları çıldırtıyorsunuz..

Ayşe ateş gibi parlayan gözlerini gözlerimden ayırmadan, bir manyak gibi oynuyordu. Göğsünün bütün sert ve muntazam yuvarlakları, hafif karpit ışıklarında gölgelenip kayboluyor, ayakları göz şaşırtıcı bir süratle kıvrılıyor, alnından iri iri ter damlaları akıyordu. Yarı belinden yukarısı çıplak kalan vücudu da artık parlamağa başlamıştı. Kolları bir yılan gibi kıvrılıyordu. Bazan ta yanıbaşıma kadar yaklaşıyor, göğsünü yüzüme doğru sokuyor, sonra birdenbire fırlayıp kaçıyordu. Bütün dünya, bütün âlem sanki ikimizin gözlerinde toplanmıştı. Ne kemençeyi, ne onun ayaklarının tahtalarda hasıl ettiği gürültüyü, ne de Abdullahın fısıltılarını işitebiliyordum, gözlerimde Ayşenin terli, yarı çıplak vücudu, yuvarlak omuzları ve harikulâde beli parlıyor, yaklaşıp uzaklaştıkça onu, bir duman arkasında kalmış, yahut bir duman içine girmiş gibi görüyorum.

Nihayet kemençe birdenbire durunca Ayşe olduğu yerde hareketsiz kaldı. Sonra birkaç adımda koştu ve kucağıma düştü.

— Arkası var —

No. 13

Karım yanıma oturmuş, omuzuma yaslanarak parmaklarını saçlarımın arasında gezdiriyordu. Kısılmış dişlerimin arasından saklı bir infial gibi fırlıyan sözlerimi hiç anlamadan sadece şiir gibi dinliyerek bana daha birçok şeyler sordu. Ve ben ona dilimin döndüğü kadar bulduğum sözlerle cevap verdim. Yemekten sonra en öldürücü mücadelelerle yorulan ruhumu musikiyle dinlendiriyordum. Radyonun bir ara verdiği esnada Fikret geldi. Külhanbeylerine has bir lâübalilikle bana hiç ehemmiyet bile vermeden köşe koltuğuna oturdu. Daha bu alçak adamın gözüme ilk çarptığı saniyede vücudum harekete hazırlanan bir motör gibi sarsıldı. Bütün mazi gözlerimin sıcaklığında buz parçaları gibi eriyip bitti. Birdenbire üstüne yürüyerek ona:

— Alçak herif... yılan gibi başını soktuğun evimi fuhuşla, felâketle, cinayetle doldurdun. Vicdan şehvetine benziyen sahte samimiyetinle yüzüme gülerek namusuma kadar el uzattın. Tertemiz alnıma sürdüğün kara ile ruhumu ebedî ıstıraba mahkûm ettin... Kuştan, böcekten bile kıskandığım fakat senin gözlerinin önüne emniyet ve itimatla serdiğim vücudu mülevves güzelliğine ramederek benden gizlice alıp kaçarken, vicdanında bir çırpınma duymadın mı rezil adam?.. Göğsümde kalbimle vuran, damarlarımda kanımla devreden ve bana hayatım kadar yakın olan bir varlığı nihayet elimden aldın işte... Yoksa söyle, daha bir istediğin mi var?... diyecektim, kendimi zor zabtettim. İçimde her saniye artarak, bir dehşet hızıyle genişliyerek köpek öldürür gibi onun boğazına sarılmak istiyen arzuyu kendi ellerimle boğdum.. bir dakika içinde ölmesin dedim.. Çünkü onun ıstırabı bana yeni bir hayat ufku açıyordu... Onun bir samimiyet perdesi arkasında bana böyle en zelilâne oyunlar oynıyacağını bilmiş olsaydım, ve o perdeyi geçmeğe çalışan gözlerim, gördüğü yeri, karanlık hayalleri tecessüm ettirebilseydi, İlk fırsatta onu bir şehvet dilencisi gibi evimin kapısından kovardım... Ve o, saadetimin peşinde koşmakta devam etse memleketimi değiştirirdim..

Ah, lâkin o kalb oyunlarını keşfetmek, yahut o akislerin aynını bir aynada görmek insan için kabil olmıyan birşey. Üzerimde iken karımın bakışlarındaki merhamet ona döndüğü zamanlar püraşk ve pürşevk ihtiraslarla tutuşup yanıyordu. Ve ben bütün bu desiseleri, bütün bu inceliklerıyle başarılan rolleri kalp ağrılariyle kirpiklerimin arasından tetkik ediyordum... Radyo tekrar başladı. Bir müzik kalabalığının arasından ağlayışa benziyen bir kadın sesi, Mazi tangoyu söylüyordu. İçimdeki hicranı kabahatleriyle besteliyen bu şarkı, bedbin gönlümü feryattan kanatlarla meçhullere doğru uçuruyordu.

Önünde geldim ben de dize
Yar olmadı kimse bize
En nihayet düşüp can verdim
Gözündeki yeşil denize

İçin için ağlıyan kalbimin hıçkırıklariyle karışan bu mısralar beynimde viranelerdeki enîn baykuş seslerinden daha matemengiz akislerle uğuldıyordu. Gayri ihtiyarî karımın yeşil yaprak kakmalı gözlerine dalmışken bir başka nekarat beni bu kadarcık teselliden de mahrum etti.

Başkasına yar oldu
Eller bahtiyar oldu
Gönlüm hep baştanbaşa
Viran bir diyar oldu.

Gözlerimde biriken yaşı göstermemek için dışarı çıktım. Çünkü onlar, benim yaralı ruhumdan sızan damlacıklardı. Daha sonra onları salonda başbaşa bırakarak odama çekildim. Mademki onlar biran için mes'utturlar, mademki gündelik bir aşk hikâyesinde vücudum onlara bir manidir, o halde niçin onları daha fazla üzeyim. Vücudumun en aziz bir köşesinden çalarak aldığı ve hayatiyle ödiyeceği üçbuçuk günlük saadeti niçin ona çok göreyim. Gerçi en zavallı duygularla beni hissiz, vahşî mahlûklara çeviren, bütün mukaddesatımı mukadderatımla beraber alıp götüren odur. Lâkin bu manevi ölüş onun maddiyetiyle, bütün hayatımı damla damla, parça parça kolla- rında eriten vücudiyle gömülecektir. Kalbimin üstünde sanki binlerce kiloluk bir yük vardı. Ve ben bu ağırlığın altında ölüm döşeğinde kıvranan has- talar gibi çırpınıyor, zavallı kalbimin âmaline ağlıyor... ağlıyordum.

***

Akşamki buhran beni yine hast- düşürdü. Günlerce aç, susuz çöllerd- serabtan seraba koşan, kızgın bir civ- potasından dökülen öğle güneşinin cehennemî sıcaklığı altında yanıp kavru- lan bir bedevî gibi zayıf, kırık vücu- dumu bugün büsbütün çökmüş, bü- bütün harap olmuş hissettim. B- sabah daha evden çıkmadan karı- mahzun bir tavırla ellerimden tutarak

— Sabri, dedi. Seninle konuşalım biraz. Bana herşeyi söyle. Günlerce seni betbaht eden, azar azar öldüren se- bebi benden saklama. Eğer seni ku-

rmak bana bağlı birşeyse, hayatımı ...da edebileceğime hiç şüphen olmasın. ...na verdiğim sevgi kaç gün var ki tahavvur edemiyeceğin kadar derin ve dayanılmaz bir merhamet hissile karıştı. Seni mes'ut etmeğe mecbur bir vaziyette iken buna nasıl tahammül edebilirim. Seni meçhullere doğru sürükliyen ıstırabını hissediyorum. Sabri, zannetme ki bu üzüntü içinde yalnızsın. Ben de için için senin kadar harap oluyorum.

— Yanlış anlıyorsun İclâl, ben kat'iyen muztarip değilim. Sadece, teşhis edemediğim bir hastalık geçirdim. Hepsi, hepsi bu kadar.

— Hayır, benden gizliyorsun. Zira mikrobik hastalıklara benzemiyor. Muhakkak ruhî bir buhran içindesin.

— Buna ihtimal vermeni bile istemem.. Çünki ortada sebep yok.

— Açık konuşmuyorsun Sabri. Fakat bu, mantıkî değildir. Çünkü çok nazik ve fiziyolojik şartlar içindesin. Hayatın günden güne tehlikeye giriyor, niçin sıhhatine bu kadar lâkayt kalıyor ve bana da hiç acımıyorsun. Sana yalvarırım Sabri: İnat etme, herşeyi anlat. Seni ne kadar sevdiğimi bilirsin. Gerçi son zamanlarda biribirimize kırıldık, fakat bu soğuk geçen günlerin ayrılığı emin ol ki, kalbimde sana karşı daha sıcak bir hava yarattı... Seni eskisinden daha çok sevmiye başladım. Sözlerime inan Sabri, artık beni daha fazla üzme..

— Seni üzmemek, eğer benim elimde ise, müsterih ol. Fakat.....

— Kendini üzmemek te kendi elinde.

— Evet (!)

— Muammasın Sabri sen. Bir söylediğin diğerini tutmuyor. Bu tabiatları ...nde yeni yeni görüyorum. Halbuki eskiden böyle miydin ya. Beni ne kadar severdin. Bir yuva içindeki kuşlar gibi sâkin, mes'ut yaşardık. Her sabah evden çıkarken beni kucaklar, öperdin. Şimdi ise yüzümü bile görmek istemeden benden adeta kaçıyorsun. Bilmezsin, senin arkandan koşup saatlerce yollara bakarak gözyaşı döktüğümü. İçimin nasıl parçalandığını bilmezsin.

Bunları söylerken o, ağlıyordu. Gözlerinden taşıp yanaklarına sarkan damlalar; pembe gül yaprakları üstünde toplanan şebnemler gibi şeffaf, ağlıyan sesi bir kuzu meleyişi gibi gevrek ve titrekti. Lâkin bütün bunlar, benim katılaşan kalbimi artık yumuşatıp kendine acındıramıyor. Halbuki eskiden onun yüzündeki bir çizginin bile değişmesi beni günlerce mahzun eder, birçok geceler uykusuz bırakırdı.

Ah, fakat şimdi o günler nerde. Saadetimin fazlalığından dizlerine düşüp ağladığım günler.... Onları ben insanlığımla beraber gömdüm. Onlar rüyalarını saatlerinde saklıyarak uçup giden günlerin koynunda ruhumla beraber metfundur. Onun yaşlı gözlerine son defa ve tıpkı o kör olan Ömerin yazıhanemde yalnız bir noktaya dikilip kalan sabit nazarları gibi; ölgün ruhumun gözlerime akseden manasızlığiyle uzun uzun baktım. Birisinden yaşlarla bir çift yeşil pırlanta gibi pırıl pırıl parlıyan gözlerinin karşısında ...n çok metin olmıya muhtaç olduğum bir dakikada zaaf göstererek hıçkırıklarla boşanmaktan korktum. Ve kendimi sokak kapısından dışarı attım.

— Arkası var —

Bir Çin Tabağındaki Desenin Hikâyesi

— *Baştarafı 14 üncü sayfada* —

(Velkenlinin nehirde geri gidişini, gözden kayboluncaya kadar takibeder. Dördüncü perdenin sonu.)

Beşinci Perde

Çang — (Adada, yalnız) bakın, yelkenlim geri geliyor. Heyhat, acaba ne haber getiriyor? Şeftali dalının yerinde bir düğme var. (Düğmenin üstündeki yazıyı okur) eyvah, çok geç kalmışım. Sabırsızlığımı yenmeğe kendimi zorlıyarak, arzumun hilâfına geç kaldım. Şu küçük yuvamızı bitirmek istiyorum.. solgun elli, bulut gibi dağınık saçlı sevgilim için... Derhal ona gideceğim.. Küçük gemi hazır. Binlerce hükûmdarın kılıcı arasından geçecek, her tehlikeyi göze alacağım. Bir dilenci kıyafetine girer, onu bulurum. Beraber buraya kaçarız. Deniz, hava ve toprak mabutları, bizden yardımınızı esirgemeyin.

(Ay ve kayık sahneden kaldırılır. Buhurdan gezdirilir. Gong vurur.)

Altıncı perde

(İmparator girer. Elinde uzun bir tavus tüyü vardır. Fazla şarap içmiş olduğu yürüyüşünden ve keyfinden bellidir. Kendi kendine konuşarak dolaşır.)

İmparator — Ruhum neşe içinde.. yarın, sevgili kızım Kung-Si, zeagin ve asil Ki-Lung ile evleniyor. Bu meseleyi pek kurnazca, pek iyi idare ettim doğrusu. (Güler) kadınlar elmasa dayanamıyorlar. (Bu esnada Çang, dilenci kiyafetile girer.) Ne o, bu da kim? Dilenci imiş. Ne istiyorsun, dostum?

Çang — Sadaka, sadaka!

İmparator — Şarap versem daha iyi değil mi?

Çang — Sadaka, sadaka!

İmparator — Biraz hava, serinlik nasıl? (Yelpazesini sallar) of, senin de sadakadan başka birşey bildiğin yok. (Yere bir altın atar) haydi, al da çekil! (İmparator çıkar. Çang yerdeki altını alır.)

Yedinci Perde

(Kung-Si girer. Yerde oturan Çang'ı görmez).

Kung-Si — (Ellerini açarak) İyi ay ilâhesi, sevgilimin oturduğu memleketi bulmama yardım etmek için ışıklarını gönder. (Ay yine sahnenin arkasına asılır. Işıklar değişir Çang, sola doğru yürür. Genç kız, Çang'ı tanımadığı için, birden korkuyla bağırır)

Çang — Korkma! benim.

Kung-Si — Çang!

Çang — Şeni uzak bir adaya götürmek üzere almaya geldim. Çabuk, çok çabuk ol! Yelkenlimiz bekliyor. Evvelâ beraber alacağın eşyayı, elmaslarını topla!

(Kung-Si eve giderek, eşyalariyle beraber döner.)

Kung-Si — Seni dünyanın öbür ucuna kadar takip ederim, cesur sevgilim. Şunu sen taşır mısın? (Acelesinden mücevher kutusunu yere düşürür.. elmaslar bahçeye saçılır. Uzaktan koşuşmalar duyulur) yardım et de çabuk toplıyalım, babam geliyor gailba! Çabuk, çabuk! Babamın hiddetinden çok korkuyorum.

(İmparator girer. Elinde bir kılıç vardır.) İşte bize doğru koşuyor.

Çang — Korkma, güzel Kung-Si, yakalanmayız. (Genç kızı köprünün üstüne çıkartır.)

İmparator — (Köprüye hücum ederek) öyle mi zannediyor sunuz? Beraber kaçmanın keyfi başınıza vurmuş galiba! (Kılıçla Çang'ı vurur. Çang inleyerek yere yıkılır.)

Çang — Heyhât, güzel Kung-Si! kader böyleymiş!

(Genç kız, haykırarak sevgilisinin cesedi üzerine atılır. O zaman, imparator, kılıcı kızın vücuduna saplar.

Kung-Si — Ay, ay! Ben de yanına geliyorum, Çang!

(Ölü ler. İmparator hâlâ hırsını alamamıştır. Cesetlere nefretle bakar. Biraz sonra ölülerin üstüne siyah bir örtü örtülür. İmparator, örtüye hayretle bakarken siyah kumaş yavaş yavaş kalkar ve biraz evvel ölülerin bulunduğu yerde, aynen çini tabak deseninde olduğu gibi, söğüt dalları arasında ağız ağıza öpüşen iki kumru görülür.)

Kumrular — Ku! Ku! Ku!

İmparator — Demek ki büyük ilâhlar onları çok seviyormuş. (Kumruların önünde yere kapanır. Sevgililerin ruhları neşe ile ötmeğe devam ederler.)

PERDE

Penceremdeki Yağmur Damlarları

— *Baştarafı 5 inci sayfada* —

fon olsa, polisin sesi duyulur ve ne izah edilmek istenirse anlaşılırdı. Bir taraftan yas, bir yandan nazik ve müşkül vazife.. Hiç olmazsa sesi kısılmaz ve uzaklara ulaşabilirdi. Hattâ, bir hoparlör ihtiyacı ne kadar da kendisini hissettiriyordu.

Arkadaşımın, yorulduğumu,evinde yatmam için olan daveti ve yapmak istediğimden sarfınazar etmem tavsiyesini dinleyemiyerek köprüde indim. Karaköy noktasına gittim.. polis, buradan telefon edilemiyeceğini.. ancak yukardan gelen telefonlara cevap verilecek şekilde hattın tertip edildiğini ve istersem, muhallebiciden telefon edebileceğimi söyliyerek yol gösterdi. Ben, Beyoğlu kaymakamlığı ile görüşmek istiyordum. Bunu istemekliğime sebep de, stadyumdan, barlardan kolayca bir megafon bulunur ve hemen Dolmabahçeye yetiştirilip bir kazanın önüne geçilir ihtimaline karşı idi.

Daha tenha bir yer sordum. Postahanenin karşısındaki benzinci dükkânını sağlık verdi. Dükkân kapanmak üzere idi. Beyoğlu kaymakamlığı santralı cevap verme di. Polis müdürünü aradım. Sarayda bulunduğunu söyliyerek mükâlemeyi derhal kapayan bir ses. Ben, kimdim, ve bu hakkı kendimde nasıl buluyordum. Fakat, ben, orada bekliyenlerden bir damla değil miydim?

Bu büyük geceler, Türkiyenin, İstanbulun gördüğü ilk matem geceleridir.

O geceler böyle büyük gecelerdi.. herkes dertli, herkes haklı, herkes heyecanlıydı.

Ve ben o uslu atların ayakları altında ezileydim,suçlu kimdi?. Heyecanıma, "Sensin!„ diyecektim.

Bu heyecan manevî benliğini bulan bir kitlenin hareket ve oluş kaynağıdır ki, mukaddestir; ne yazık kurbansız olmuyor.

Son vapurla Kadıköyüne döndüm. Hertarafım yanıyordu. Ciğerlerime saf, temiz, ince bir yasemin kokusu doluyordu.

İkinci gün gazeteler bir kazadan bahsettiler.

Kanun, affedilemiyecek bir hareketi bırakmıyor ve bir damla vefalı Türk kanının üstünlüğünü söylüyor.

ON SENE GENÇLEŞTİM

Bundan böyle ihtiyar donuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hala sokup beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyiçe besleyen maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülünce mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor. Bu temizleyici ve besliyeci madde yalnız: yeni "TOKALON„ kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile az zamanda genç ve güzel bir hal alıyorlar.

"TOKALON„ kreminin "pembe„ renkli olanını gece yatmadan önce kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise "TOKALON„ kreminin "beyaz„ renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON„ üzerine sürülen podra bütün gün kuvvetini muhafaza eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON„ kremini kullanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. "TOKALON„ ile hiç ummadığınız bir netice elde edeceğinize emin olabilirsiniz.